

Bestuurskundige Berichten

Magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

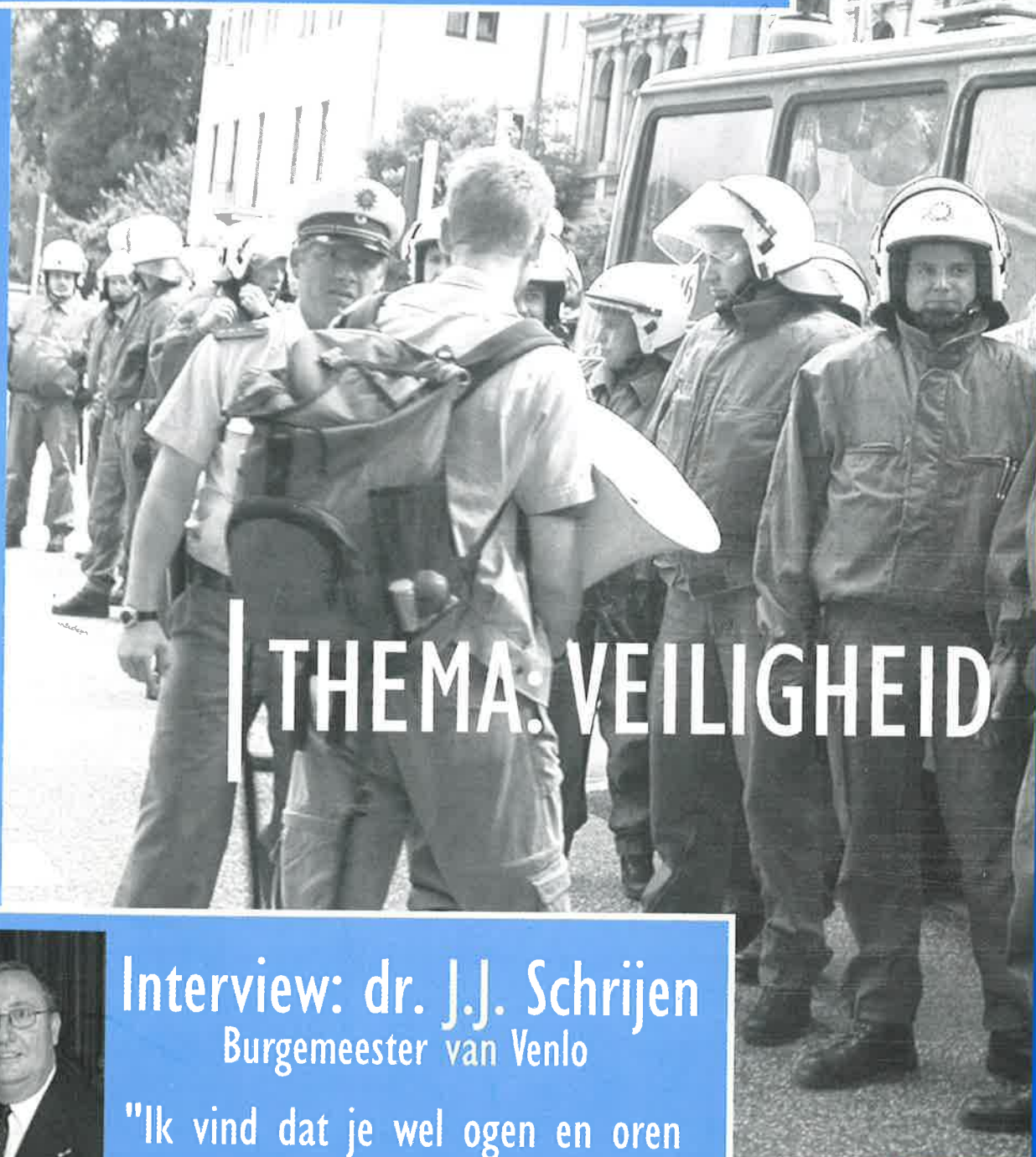
Opinie:

"Voor een veiliger
Nederland"

"Blub, ik ben
(g)een vis! Dreiging
van het water?"

TPG Post

Port betaald
Port payé
Pays-Bas

THEMA: VEILIGHEID

Interview: dr. J.J. Schrijen
Burgemeester van Venlo

"Ik vind dat je wel ogen en oren
voor de overheid mag mobiliseren"

Bestuurskundige
Interfacultaire vereniging

BL
Leiden

Wij zoeken *niet* zomaar bestuurskundigen. Wij zoeken bestuurskundigen voor het ministerie van Financiën.

Met je academische opleiding bestuurskunde ben je aantrekkelijk voor de arbeidsmarkt. Maar wat is aantrekkelijk voor jou? Laten we het daar eens over hebben op Korte Voorhout 7 in Den Haag, het thuisadres van het ministerie van Financiën. Daar gaan we over geld en goede raad met dezelfde veelzijdigheid als een moderne derailleur. We sturen en besturen, zetten processen in de juiste versnelling en schakelen graag een tandje bij als de discussie daarom vraagt. En nu we het er toch over hebben: Financiën trekt graag de sprint voor je aan. Slim om ons wiel te pakken.

Je hebt je vak in je hoofd en in je vingers. Je wilt door- groeien en je kennis met opleidingen verder verdiepen. Het spreekt je aan om een bijdrage te leveren aan een gezonde maatschappij en een succesvol bedrijfsleven. Je durft verantwoordelijkheid te nemen voor het geld van de samenleving. Je voelt je thuis in een intelligente en inven- tieve omgeving. En naast dit alles ben je ook nog prettig in de omgang. Van mensen met dergelijke ambities en eigenschappen zijn er niet zo gek veel. Gelukkig

maar, want er is ook maar één ministerie van Financiën.

Op Financiën hebben je aanstaande collega's al een stoel voor je gereserveerd. Samen met wat stevige klussen. Je kunt bijvoorbeeld maatschappelijke dis- cussies en politieke beslissingen vertalen naar een concreet uitgavenbeleid. Je kunt het begrotingsproces begeleiden of je met de verdeling van gemeenschaps- geld over gemeenten en provincies bezighouden. En in weer een andere situatie voer je regelmatig overleg

Bestuurskundigen m/v met verschillende ministeries en advi- seer je over de finan- ciële en economische gevolgen van beleidsvoorstellen.

Om maar wat te noemen, want waar je stoel precies komt te staan, hangt mede af van je interesse, achter- grond en/of ervaring. In elk geval krijg je snel eigen verantwoordelijkheid en onze lijnen zijn daarbij kort; tot aan de minister toe. Je zult je werk dan ook vaak tegenkomen in de media. Omdat je niet zomaar een bestuurskundige bent, maar een bestuurskundige van het ministerie van Financiën.

Het financiële leven begint op Korte Voorhout 7

Kijk voor meer informatie en actuele vacatures op www.minfin.nl Wil je meer weten: bel Janneke de Lange of Willemijn Vendrig, 070 - 342 85 32.

Werken bij *het Rijk* Als je verder denkt

REDACTIONEEL

Heeft u dat nou ook wel eens? Dat u zich plotseling heel onveilig voelt? Laatst fietste ik door Leiden, plots haalt een auto me in, toetert en rijdt me lichtelijk klem. Ik zie dat de wagon gevuld is met een handjevol allochtone medelanders. Even slaat de schrik me op het hart. Vervolgens vragen ze de weg naar het station, die ik hen geef, waarna ze me vriendelijk bedanken en weer verder rijden. Is het nou normaal dat ik zo schrik? Was ik ook zo geschrokken als de auto vol had gezeten met autochtonen? Waarschijnlijk wel. Is dat nu onveiligheid? Men kan er uitgebreid over twisten, zeker over de veiligheid in het algemeen. Deze Bestuurskundige Berichten is daarvan mede het bewijs. Het politieke debat had dat overigens al lang en breed geleverd, maar we zijn volgens mij nog lang niet uitgepraat. Want hoe is het nu werkelijk met die veiligheid gesteld? Wat zeggen de cijfers, wat zegt het gezonde verstand, wat zegt het hart? Burgemeester Schrijen van Venlo spreekt in een interview uitgebreid over de veiligheid in zijn gemeente en daarbuiten. Verschillende redacteurs laten hun licht schijnen op het thema veiligheid en daarnaast hebben we Peter Blok, advocaat bij Houthoff Buruma, bereid gevonden een bijdrage te leveren. Hij is recent gepromoveerd op het proefschrift *"Het recht op privacy. Een onderzoek naar de betekenis van het begrip 'privacy' in het Nederlandse en Amerikaanse recht"*.

De aandacht in deze editie gaat niet alleen uit naar criminaliteit; ook de dreiging van het water, integratie en studievermijdend gedrag komen aan bod. Verder verslagen van het mede door de B.I.L. georganiseerde vrouwenverkiezingsdebat en de korte buitenlandse reis naar Straatsburg en een samenvatting van het beste propedeusewerkstuk van 2002. Kortom, een rijk gevulde en diverse BB om thuis veilig mee onderuit te zakken. Maar voor u begint met lezen: had u de deur nou wel goed dicht gedaan...?

Koen Bartels

Bestuurskundige Berichten

Postbus 9555, 2300 RB Leiden

Tel. 071-5273696

Fax. 071-5273979

E-Mail: bil@fsw.leidenuniv.nl

www.fsw.leidenuniv.nl/bil

Commissaris Bart van Nierop

Eindredactie Bart van Nierop,
Koen Bartels

Hoofdredacteur Koen Bartels

Vormgeving Bart van Horck,
Robert Vermeulen

Redactie Peter Kasbergen,
Reinout Nuijten, Marc Verhaar,
Robert Vermeulen

Free-lance Mr. P.H. Blok, Marian
Kluijtmans, Sabrina van Miltenburg,
Jeroen van Nierop, Drs. C.W.M.
Nelissen, Cyril Springveld, Sarika
Verbiest, Richard Vernooij

Redactieraad

Dr. F.M. van der Meer
Dr. M.R. Rutgers

Drukker Grafische Dienst UFB

ISSN 0920-5772

Copyright 2003 B.I.L.

Kopij voor de redactie Via e-mail
(bil@fsw.leidenuniv.nl) of op diskette in
Word formaat

Advertenties Dieneke Huis in 't Veld,
071-5273696

Oplage 450 stuks

Abonnement Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement €11,35 per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van de ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L. rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

- Bestuurskundige Berichten -

Maart/April 2003

Magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Geachte leden,

Het is best moeilijk voor mij om een bestuurspraatje te houden, terwijl ik pas kort geleden heb besloten om het bestuur te gaan helpen. Victor Dobbe was, zoals u waarschijnlijk wel weet, niet meer in staat om zijn functie uit te oefenen. Het gaat inmiddels gelukkig weer beter met Victor, maar het B.I.L.-bestuur moest wel op zoek naar een vervanger. In januari vroeg onze voorzitter Ine of ik kon helpen. Ik vroeg om een weekendje bedenktijd, maar de beslissing had ik al dezelfde avond gemaakt. Ik besloot om de taken en verantwoordelijkheden van Victor waar te nemen.

Een kleine introductie van mijn persoon lijkt me wel noodzakelijk, aangezien ik voor velen een onbekende ben. Ik ben vierdejaars student Bestuurskunde en heb, om eerlijk te zijn, na mijn eerste twee jaar weinig met de B.I.L. te maken gehad. In mijn derde jaar heb ik het International Contract Research (ICR)-project gedaan als commissaris Extern en later ook als interim secretaris. Wat ICR is, en vooral wat ze dit jaar doen, kun je terugvinden in het interview met Noortje van Willegen, voorzitter van ICR-Hongarije. In mijn eerste week als waarnemend secretaris maakte ik kennis met de rest van het bestuur en met de commissieleden voor de Bestuurskundige Berichten. De week erop stond de reis naar Straatsburg op de agenda. Naar mijn mening was dit een zeer geslaagde reis, niet alleen omdat alles goed geregeld was, maar ook vanwege de gezelligheid. Een uitvoerig reisverslag kunt u in deze BB vinden.

Inmiddels fungeer ik al een tijdje met plezier in het B.I.L.-bestuur. En heb ik zeer genoten van de samenwerking met de professionele redactie van de BB, waarvan u het resultaat voor u heeft liggen. Ik wens u veel leesplezier en hoop u te ontmoeten bij de interessante en gezellige B.I.L.-activiteiten die op de agenda staan.

Bart van Nierop

7 - Opinie: Statistisch geweld

In het jaar 2001 (het jaar van de aanslag op het WTC) was er een stijging te zien in het gevoel van onveiligheid, maar toch was dit gevoel bij de burgers in 1999 en 2000 niet veel kleiner

15 - Drugsmokkel op Schiphol

Een kwestie van slikken?

29 - Landelijk Congres der Bestuurskunde

Welke rol speelt vertrouwen in belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen? Hoe moeten we hier als bestuurders, beleidsmakers en politici mee omgaan? Welke rol speelt vertrouwen in het dagelijkse werk van mensen in en om het openbaar bestuur?

Rectificatie

Helaas is bij de vorige editie bij het interview met dhr. Kruijssen zijn functie weggevalen. Dhr. Kruijssen is thans algemeen directeur van de Stichting Cordaid. De redactie verontschuldigt zich.

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

- 1 Redactioneel
- 2 Bestuurspraat

THEMA - VEILIGHEID

- 4 Interview: dr. J.J. Schrijen
- 7 Opinie: Statistisch geweld
- 8 Column: Studeren, Au
- 9 Opinie: Voor een veiliger Nederland
- 10 Achtergrond: Blub, ik ben (g)een vis
- 13 Achtergrond: BVD-AIVD
- 15 Achtergrond: Drugsmokkel op Schiphol
- 18 Opinie: De inflatie van privacy en veiligheid

VERENIGING

- 19 Vrouwenverkiezingsdebat
- 20 B.I.L.-lid in Leiden: Noortje van Willegen
- 21 Kiekjespagina
- 22 Activiteitenagenda en Prikbord
- 23 Reisverslag: Straatsburg

DEPARTEMENT EN STUDIE

- 25 Studie-adviseur
- 26 Opinie: Integratie
- 27 Stageverslag: Ministerie VWS
- 29 LCB
- 31 Propedeusewerkstuk

INTERVIEW: dr. J.J. SCHRIJEN

Het waren roerige tijden in Venlo eind vorig jaar. Op 22 oktober werd René Steegmans, een 22-jarige student, doodgeschot door twee jongeren nadat hij ze had geattendeerd op het feit dat ze bijna een oude dame met hun scooter omver reden. Begin jaren '90 hield de bende van Venlo de stad, die tegen de Duitse grens aan ligt, in zijn greep. Deze bende bestond uit zestien personen van 14 tot 56 jaar die in koele bloede moorden pleegden, waarvan het juiste aantal nooit is komen vast te staan. De leiders van de bende waren twee tieners die in 1994 veroordeeld werden voor zeven (!) moorden. De geografische positie van Venlo maakt dat het een walhalla is voor Duitse softdruggebruikers, wat veel problemen en criminaliteit met zich meebrengt. Al met al dus genoeg om over te praten met burgemeester Schrijen in het kader van het thema veiligheid. Op 19 februari vond in stadskantoor in Venlo het volgende interview plaats.

Wij wijzen twee oorzaken aan voor het gevoel van onveiligheid dat op dit moment in Nederland lijkt te heersen. Ten eerste de daadwerkelijke overlast van de draaideurcriminelen en criminele jongeren. Maar een belangrijke tweede reden zijn de media die incidenten zoals de kwestie René Steegmans hier in Venlo veel breder uitmeten dan dat ze eigenlijk zijn. Wat is hier uw visie op?

Het uitvergroten van zulke zaken betekent dat je automatisch een overaccentuering krijgt van onveiligheid. Dat heeft ook te maken met reality-tv; het feit dat je tegenwoordig met een schotel op je auto binnen een half uur op de plaats van delict kunt staan. Er was een gijzeling in Helden en je zag binnen drie kwartier de eerste journalisten komen. En die maken dan hun eigen nieuws, want als je ze niet bezig kunt houden gaan ze zelf nieuws zoeken.

Een tweede oorzaak van onveiligheid ligt aan de individualisering van de maatschappij. Er is minder sociale controle, dus er wordt minder aangesproken op afwijkend gedrag. Dat is toch wel een probleem, zeker voor een liberaal als ik, want dan moet je de overheid er toch wat meer in betrekken. Bovendien heeft er zich een ontwikkeling voor gedaan die men onder de term hufterig gedrag

schaart. Het is allemaal wat ruwer, je kunt het ook wat mondiger noemen of geëmancipeerder. Dat zijn allemaal aspecten waardoor een situatie ontstaat dat mensen zich onveilig voelen, terwijl het objectief gezien niet veiliger of onveiliger is dan vroeger.

Tegenwoordig zit ook iedereen thuis. Daar kun je dan heel sociologisch over denken, maar laat ik het wat confronterend zeggen. Kinderen krijgen al vanaf hun zesde een eigen tv of computerspel. Kinderen spelen dus niet meer buiten met elkaar, ze spelen binnen. Thuis wordt weinig samen gedaan, iedereen trekt zich terug en als er wat gebeurt, moet de overheid optreden.

Tekent er zich een soort neergaande spiraal af?

Je krijgt een soort acceptatiegraad op kleine delicten, zoals fietsendiefstallen, waarvoor je eigenlijk zero-tolerance in moet voeren als overheidsbeleid. De politie was aan de preventieve kant aan het werken. Nu gaan we de politie afrekenen op output, we moeten meer opsporingen verrichten en dat leidt weer tot

opzettelijk beïnvloeden van getallen. De politie is een schaarsteproduct en daar moet je tactisch mee omgaan, niet door te gaan afrekenen op opsporingspercentages.

Denkt u dat de toonverandering van de nationale politiek zich zal doorzetten naar de lokale politiek?

Iedereen signaleert zaken als verbale hufterigheid en de aanpak daarvan moet je meer in symbolen dan resultaten zien. Als iemand als Ivo Opstelten zegt: "Ik wordt afgerekend op...", dan denk ik: toen ik drie jaar geleden datzelfde riep in de gemeenteraad is dat niet in de krant gekomen. We waren met de

maatschappij bezig op low-tolerance niveau. Dat moet nu allemaal terug naar absoluut, dus goed of fout. Dat is iets wat veel bij het volk leeft en dat je nu door symbolen en ook wat harder en directer optreden moet oplossen. Niet meer sussen, maar laten zien dat er toch nog gezag bestaat. De politie is dus niet alleen je beste vriend. Er zit ook nog een hand aan.

"De politie is dus niet alleen je beste vriend. Er zit ook nog een hand aan."

INTERVIEW: dr. J.J. SCHRIJEN

Ergert u zich soms niet als burgemeester en als mens aan de neergaande spiraal?

We moeten de norm stellen, want voor mensen zelf vervaagt die. Iemand die zijn middelvinger opsteekt naar een politieagent wordt nu gewoon opgepakt en niet gewaarschuwd. Dat is de norm handhaven die we met z'n allen gesteld hebben, dat is het terugwinnen van de staat door de overheid. En dat werkt. Hiernaast moeten we mensen op hun gedrag aanspreken. Uiteindelijk heeft dat met opvoeding te maken en dan kom je op heel andere problematiek. Dan begeef je je op de balans tussen enerzijds privacy en bescherming tegen de overheid versus optreden door de overheid. Het knopje draait iets meer weg van de privacy en naar de overheid. Allerlei privacyredenen om geen informatie met elkaar uit te wisselen worden doorbroken, waardoor diensten zoals justitie, school en huisarts beter samen kunnen werken.

Er was sprake van verkokering tussen diensten?

Heel harde kokers, waar niet doorheen te breken viel. Maar nu is de tijdsgeschiedenis dat we het liefst zo vroeg mogelijk ingrijpen als we ergens iets signaleren. Als het maar ten doel heeft te helpen, om te zorgen dat kinderen in een goede omgeving opgroeien, dan mogen we als overheid best achter die voordeur kijken.

Het CDA, een partij die traditioneel veel op het gezin is gericht, heeft met twaalf zetels een groot aandeel in de gemeenteraad. Heeft die partij ook het initiatief genomen voor meer bemoeienis in gezinszaken?

Nee, dat is een algemeen gevoel. De wethouder die die portefeuille heeft is van de PvdA. Het verval van het normbesef is een golfbeweging, over twintig jaar heeft de jeugd weer normen en waarden. De norm van wat bijvoorbeeld een scheldwoord is en wat niet, is in twee of drie

generaties zo ver uit elkaar komen te liggen dat je dat weer wat dichter bij elkaar wil gaan brengen. En daarmee samengaan gaat het veiligheidsgevoel omhoog.

In Venlo is nu een project wijkgerichte aanpak opgestart, hoe moeten we dit zien?

Het is de drempel naar de overheid die we voor de burgers op straat willen verkleinen. En dat hebben we georganiseerd door in de gemeente 4-5 van de ambtenaren vrij te maken zodat die nu kunnen bemiddelen in vragen die burgers stellen.

Ander onderdeel van het project is burgers serieus nemen. Als ik brieven van drie kantjes krijg kan ik die moeilijk allemaal gaan beantwoorden, maar burgers hebben ook het recht op antwoord van de burgemeester. Nu wordt er voor gezorgd dat er een ambtenaar in de wijk langskomt en zegt: "ik heb van de burgemeester de opdracht gekregen om bij u langs te komen".

Dus de overheid geeft eigenlijk het goede voorbeeld?

Wie is de baas op straat, daar gaat de discussie natuurlijk over. Is dat de overheid met een set van waarden en normen of durven we niet meer op straat te komen?

Wat is dan in dit licht uw mening over het feit dat er soms een particulier bedrijf wordt in gehuurd voor de veiligheid te garanderen van een station? Of het project van de buurtvaders?

Zoals ik al eerder aangaf is de politie een schaarsteproduct. We moeten de politie dan ook inzetten op terreinen waar je van het geweldsmonopolie van de politie ook iets mag verwachten. Dat moet aangevuld kunnen worden door

sociale controle en particulier initiatief. Men moet zich meer verantwoordelijk gaan voelen voor hun eigen omgeving. Verder is via convenanten met winkeliersverenigingen en particuliere beveiligingsbedrijven veel mogelijk.

Wat is de prioriteit van veiligheid binnen de gemeente Venlo?

Die is groot. Veel Duitsers komen hier om te winkelen, waar we veel profijt van hebben. Veel vooral jongere Duitsers komen hier echter om softdrugs te kopen. De grote vraag die hierdoor ontstaat leidt tot grote aanbod en criminaliteit.

Daarom zijn wij in Venlo begonnen met extra repressie. Door enerzijds te doen aan repressie en anderzijds door het legale aanbod vergroten willen we de problematiek aanpakken.

Hoe staat de samenwerking met de Duitse politie? De EU krijgt een steeds grotere rol, maar wat betreft justitionele samenwerking binnen de EU gebeurt er nog weinig.

De samenwerking is bijzonder goed, zo lopen er bijvoorbeeld Duitse agenten stage in Nederland en andersom. Om drugstoeristen af te schrikken lopen hier wel eens Duitse agenten rond. We merken dat dat nu zijn vruchten afwerpt. Er zijn echter barrières, vooral als het gaat om de discussie over bevoegdheden van agenten in het buitenland. Het gaat erom dat die mensen wat bevoegdheden krijgen, anders lijken de Duitse agenten een soort stadswachters. Echter als ze handboeien bij zich hebben en die ook kunnen gebruiken ligt dat natuurlijk weer gevoelig bij die mensen die de Tweede Wereldoorlog nog hebben meegemaakt.

"Wie is de baas op straat, daar gaat de discussie natuurlijk over."

INTERVIEW: dr. J.J. SCHRIJEN

Merkt u dat het driehoeksoverleg door de individualisering van de maatschappij en de grotere rol van de media soms onder druk komt te staan?

"Wat daar gebeurde, is één incident op zichzelf en zo hebben we het ook naar buiten gebracht."

Carnaval is bijvoorbeeld door media-aandacht een veel groter evenement geworden en dat brengt consequenties met zich mee. Er komt een ander soort publiek en dan wordt de beheersbaarheid van zo'n evenement minder. Daardoor is veel meer communicatie binnen het driehoeksoverleg nodig. De communicatieadviseur zou wel eens de belangrijkste adviseur kunnen worden van de verantwoordelijke op dat beleidsterrein.

Was u niet bang voor extreme onrust tijdens het hele gebeuren rondom René Steegmans?

Wat daar gebeurde, is één incident op zichzelf en zo hebben we het ook naar buiten gebracht. Het hele voorval kwam vervolgens op de dag van de stille tocht in een uitzending van Netwerk aan bod. De ouders van één van de verdachten werden toen verkeerd gepresenteerd. Ze deden toen uitspraken die de situatie gespannen maakten en we hebben toen wel wat extra politie achter de hand gehouden.

Hoe is dat incident nu opgepakt door het openbaar bestuur?

Ik benadruk altijd dat dit om incidenten gaat, ontsporing van individuen. Aan de andere kant heeft het impact op het gevoel van onveiligheid. We moeten dus dat negatieve aangrijpen als een proces waarmee we zaken kunnen verbeteren. De jeugdhulpverlening is gemotiveerder en de discussie in de politiek, maar ook op de

scholen, is gelukkig weer opgelaid. Dat vlammetje aanwakken is wat we willen en dat brandt nu bij iedereen.

Maar hoe kunnen probleemjongeren beter worden aangepakt? De verdachten in de kwestie Steegmans waren eerder al veelvuldig in aanraking met justitie geweest.

Toevallig heb ik dat net op mijn bureau een programma liggen waarin jongeren met harde hand

weer discipline wordt bijgebracht. Wij doen al mee aan het uit Zuid-Amerika overgewaaid "Youth at Risk"-programma, dat 20.000 euro per persoon per jaar kost. In dat programma wordt jongeren op een Amerikaanse manier weer discipline en normen en waarden bijgebracht. 27 jongeren uit Midden en Noord-Limburg doen op dit moment mee. Het is een behoorlijk hard programma, maar als een dergelijk programma echt het enige is wat werkt dan moet het maar.

Stemt u persoonlijk in met dit soort programma's?

Als het helpt wel. Ik heb zelf op een internaat gezeten.

Bart van Horck
Peter Kasbergen

(Advertentie)

Entrekoos

Entrekoos serveert een gegrilde entrekoo van 250 gram met steakfrites, groenten en salade voor maar € 10

én elke vierde Gratis..!

Kom langs voor een lekker stuk vlees, dé bodem voor een goed avondje.

Geschikt voor afstudeerborrels en diners. Voor borrels tot max. 100 personen, voor diners tot max. 50 personen.

Entrekoos
Steenstraat 51 2312 BV Leiden
tel. 071 513 58 09
fax. 071 512 08 21

OPINIE

Statistisch geweld

Op het verkiezingsdebat in de Hooglandse Kerk in Leiden op 14 januari zei hoogleraar criminologie Bruinsma: "Het valt allemaal wel mee met de criminaliteit; deze is in de afgelopen jaren redelijk constant gebleven. Burgers maken zich drukker dan nodig is. Het gevoel van onveiligheid is gestegen, maar dit gevoel wordt niet door de statistieken gerechtvaardigd. Dit komt vooral door de media die teveel aandacht geven aan de verslaggeving van misdrijven."

Wat een fantastisch nieuws; waar maakte Fortuyn, gevolgd door bijna alle partijen, zich eigenlijk druk om? Niets aan de hand? Dit klonk mij iets te mooi om waar te zijn, dus besloot ik eerst de site van het CBS te bezoeken (www.cbs.nl).

De bevolking is van eind '96 tot eind 2001 met ongeveer 538.178 mensen gegroeid. Het totaal aantal misdrijven is in die periode met 168.400 gevallen gestegen, het aantal geweldsdelicten dat daar onder valt zijn met 33.664 gevallen gestegen. In deze periode is het aantal misdrijven zowel absoluut als relatief gestegen zijn (zie onderstaande tabel).

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Absoluut	-37.460	36.747	-2.464	60.828	21.307	51.982
Relatief	7,64%	7,83%	7,76%	8,10%	8,17%	8,43%

Van alle criminele handelingen wordt 60% veroorzaakt door de zogenaamde groep meerplegers² en veelplegers³. Deze staan na het begaan van een misdaad en arrest vaak zo weer op straat. Het gebeurt dat winkeldieven binnen een uur weer buiten staan, om dit er vervolgens bij de gedupeerde winkelier in te schrijven. Zo ontstaat veel frustratie en krijg je situaties zoals vorig jaar bij Albert Heijn, waar twee personeelsleden eigen rechter gingen spelen.

Nog een voorbeeld: een jongen betrapte laatst op het plein voor het centraal station in Leiden twee jongens die net zijn fiets hadden gestolen. "Geef mijn fiets terug", zei hij. "Je kan hem wel terugkopen", meldden de twee jongens. Ah, gelukkig, op het plein stond ook een politieauto. De jongen liep naar de politieauto toe waar twee agenten inzaten en zei

dat zijn fiets zojuist is gestolen. "Doe daar wat aan". Het antwoord van de agenten: "Sorry, daar kunnen we helaas niets aan doen. Dien maar een aanklacht in". Uiteindelijk heeft hij zijn fiets terug moeten kopen voor vijftig euro. Aangifte heeft hij uiteindelijk niet gedaan, omdat er met diefstal van fietsen in de praktijk toch niets gebeurt. Als hij al aangifte had

gedaan van de diefstal van zijn fiets, was de kans dat de dader was opgepakt verwaarloosbaar klein geweest. Dergelijke gevallen tasten het gevoel van onveiligheid aan. Zo ook het feit dat aangiftes blijven liggen of het feit dat van alle aangiftes het oplossings-percentages rond de 15% ligt (het is in 2001 wel gestegen met 0,8% ten opzichte van 2000). Je wordt er niet vrolijk van als politie en justitie niets met je aangiftes kunnen. Het wordt zo wel verleidelijk gemaakt om eigen rechter te gaan spelen.

In het jaar 2001 (het jaar van de aanslag op het WTC) was er een stijging te zien in het gevoel van onveiligheid, maar toch was dit gevoel bij de burgers in 1999 en 2000 niet veel kleiner⁴. Het gevoel is blijkbaar redelijk constant. Het gevoel van onveiligheid wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het gebrek aan sociale cohesie in de wijken⁵. In het

verleden kreeg veiligheid minder aandacht. Zeker voor de situatie in onveilige wijken in bijvoorbeeld Rotterdam was geen aandacht. De heren regenten zagen hun kiezers massaal naar Leefbaar Rotterdam vluchten, een partij die de erbarmelijke omstandigheden in de wijken wel durfde aan te kaarten. Veiligheid kreeg bij de laatste verkiezingen de hoogste prioriteit, en terecht. Veiligheid is een fundamenteel mensenrecht. Rotterdam heeft een soort barometer ontwikkeld waarmee het gevoel van onveiligheid in kaart kan worden gebracht. Op dit moment scoort Rotterdam in totaal een 2,69 (waarbij 0 een groot gevoel van onveiligheid is en 5 van veiligheid). Onvoldoende dus; een 5,38 op een schaal van 10.

De ambitie is er wel om de veiligheidsproblemen aan te pakken. De hoofdcommissarissen willen het opsporingspercentage drastisch ophogen en zijn bereid om op het resultaat te worden afgerekend. Bij de voorlaatste verkiezingen werd gepleit voor duizenden extra agenten, zeker door de rechtse partijen. Dat zou een bottleneck wegnemen in de aangiftes en het verwerken van processen-verbaal. Als dit een daadwerkelijke stijging zou betekenen voor het aantal aanhoudingen, verwerkte aangiftes en processen-verbaal, komt de volgende schakel in de keten in actie: het openbaar ministerie. Op dit moment heeft het OM al grote capaciteitsproblemen. Als er een groeiende stroom van strafzaken is, krijgt het OM een steeds groter probleem. De rechterlijke macht is ook overwerkt en zal met het OM dus extra worden belast met nieuwe zaken. Meer processen-verbaal zullen waarschijnlijk leiden tot meer transacties (schikkingen) en septs door de rechter. En dan hebben we het nog niet eens over het sluitstuk van de justitiële keten: de penitentiële inrichtingen, die zoals een ieder weet, te kampen hebben met personeels- en capaciteitsproblemen. De demissionaire ministers van BZK

COLUMN: KOENFUSION

en Justitie en de staatssecretaris van BZK hebben een veiligheidsplan geschreven en wilden extra investeringen doen in veiligheid van 190 miljoen euro, oplopend tot 720 miljoen euro in 2008. Het is, nu het economisch slecht gaat, de vraag of een volgend kabinet zal durven te investeren in veiligheid. Dit is echter een noodzakelijke ingreep. Ik kan nergens cijfers vinden die de stelling onderschrijven dat het wel meevalt met de criminaliteit, weinig goed nieuws dus. Wel is het goed nieuws dat het veiligheidsvraagstuk de hoogste prioriteit kreeg bij de vorige kabinetsformatie. Dit probleem moet de aandacht blijven krijgen die het verdient. Dit zijn mijn conclusies, maar misschien ben ik wel een onverbetterlijke pessimist die het allemaal veel te zwart ziet. De statistieken van het CBS zullen laten zien of 1999 en 2001 trendbreuken waren en men weer 's nachts in het park een rondje kan gaan joggen. Ik blijf nog eventjes pessimistisch. Tot slot nog een tip aan de betrokken bestuurders: als de politici en hoofdcommissarissen een gunstiger statistisch beeld willen laten zien, doen zij er verstandig aan de categorieën meer- en veelplegers, wanneer zij weer in de fout gaan, voorlopig niet meer de straat op te laten gaan. Dat zal de misdaadcijfers flink drukken.

Voetnoten

¹CBS-tabellen: Bevolking; maand - en jaarcijfers en Misdrijven en verdachten naar politieregio en type misdrijf, Totaal Nederland). Misdrijf Absoluut is het totaal aantal misdrijven in jaar x minus dat in het jaar x-1 (misdaad absoluut in 2001 is dus het totaal aantal misdrijven in 2001 minus dat in het jaar 2000). Misdrijf Relatief stelt voor het totaal aantal misdrijven in een bepaald jaar gedeeld door het totaal aantal inwoners van ons land in dat jaar.

² twee tot tien processen-verbaal wegens een misdrijf, zie: Naar een veiliger samenleving van het Ministerie van Justitie en BZK, pagina 23

³ meer dan tien processen-verbaal

⁴ In de jaren 1999, 2000 en 2001 waren deze respectievelijk: 21,9%, 20,8% en 22,5%

⁵ Zie Voor het beleid achter de cijfers, zie <http://www.intomart.nl/nl/nieuws/publicaties/brochure.pdf>

Marc Verhaar

Studeren? Au!

De jongste hervormingen die de regering wil doorvoeren in het onderwijs kunnen rechtstreeks naar het Guinness Book of Records. Onder vermelding van 'Hoe maak ik mezelf en mijn land belachelijk'. De plannen luiden als volgt: voor studenten wordt de OV-kaart ingetrokken en verdwijnt ook de prestatiebeurs om te worden tot een volledige lening. Waar laten we vervolgens de prestatiebeurs, zal men gedacht hebben. Het bekt tenslotte zo lekker. Ach, laten we die anders verschuiven naar het VMBO. Zo stimuleren we deze groep mensen om meer hun best te doen op school. Hier komen uiteindelijk toch de meeste probleemjongeren vandaan? Die zullen dan misschien wel meer aandacht aan school gaan besteden, zodat we de samenleving in één klap een stuk beter opvoeden, beginnend van onderaf. Dat je vervolgens het collegegeld ook nog maar even verhoogt naar 6600 gulden moet al helemaal niet meer ter zake doen. Als je ergens wilt komen moet je er iets voor over hebben. Dus laten we de slimste laag van de bevolking zo veel mogelijk betalen om slimmer te worden en komen we hen daarbij zo min mogelijk tegemoet.

Opeens moet ik denken aan een keer dat ik door het bos liep en een man zijn hond zag roepen. Die hond was net lekker een of andere baggersloot ingesprongen, waar zijn baasje natuurlijk niet echt blij van werd. Dus staat die man die hond als een gek terug te roepen. De hond gehoorzaamt meteen aan het bevel van zijn baas en komt de sloot uit. Vervolgens straft zijn baas hem met een scheldkanonnade en een tik voor z'n snuit. De hond en mij in verwarring achterlatend. De eerstvolgende keer dat die hond weer in zo'n sloot ligt zal hij wel twee keer nadenken voordat hij eruit komt als zijn baas dat beveelt. Hij zal als hij luistert immers gestraft worden.

Met andere woorden, de overheid kan wel van iedereen verwachten dat ze zich zo hoog mogelijk laten opleiden om daarmee zichzelf en het land een dienst te bewijzen. Maar ik denk dat meer mensen wel twee keer zullen nadenken voordat ze uit de 'VMBO-sloot' opklimmen naar een hogere opleiding. Hier zullen ze immers financieel voor gestraft worden.

Zo stimuleer je de economie; door laag opgeleiden daarvoor te belonen en het de hoog opgeleiden zo moeilijk mogelijk te maken. Dat zal leiden tot een versteviging van de kenniseconomie! Tot zover, ik moet weer met mijn neus in de boeken. De studie roept. "Blaf!", gehoorzaam ik braaf. "Au!"

Koen Bartels

Wilt u hierop reageren? Stuur dan een reactie in voor de volgende B.B.

OPINIE

Voor een veiliger Nederland

Het lijkt erop dat het thema veiligheid weer even uit de schijnwerpers is verdwenen. Nu de mogelijke oorlog tegen Irak het grootste issue is wordt even niet zoveel aandacht meer besteed aan het gevoel van onveiligheid. Zelfs een liquidatie op wild-west stijl waar tientallen omstanders omheen stonden donderdag 20 november in Rotterdam, haalt nog net met een klein kolommetje de voorpagina van 'De Volkskrant'.

Het lijkt erop dat het in Nederland, zoals overal overigens, weer "politics as usual" is. Het thema veiligheid was er één om stemmen mee te trekken, maar nu andere problemen de kop opsteken lijkt het erop dat Rotterdammers zichzelf maar tegen rondvliegende kogels moeten beschermen met een kogelvrij vest. Misschien kunnen ze er dan meteen een gasmasker bij bestellen, is wel zo toepasselijk in deze tijden van dreigende oorlog.

Het onderstaande stuk heb ik een week voor de Tweede Kamerverkiezingen geschreven naar aanleiding van het mede door de B.I.L. georganiseerd vrouwenverkiezingsdebat met de PvdA, CDA, VVD, SP, D66 en Groenlinks.

Eigenlijk was ik van plan het hier te gaan hebben over eigenrichting, een fenomeen dat, als ik de media mag geloven, op lijkt te rukken nu de politie criminelen niet of te zacht aanpakt en in onze ogen zelfs onrechtvaardig handelt door de verkeerde mensen op te pakken. Ik refereer hiermee natuurlijk aan de zaak van AH-medewerkers, die overigens schadeloos worden gesteld door een impulsieve toezegging van prins Bernhard. Ik vraag me af of het niet beter zou zijn de vele miljoenen die jaarlijks naar het koningshuis gaan niet gewoon allemaal voor dit soort doeleinden aan te wenden. Echter in dat geval mogen de vrijgesproken heren in de Puttense moordzaak binnenkort ook een aanzienlijk bedrag op hun rekening tegemoet zien. Niet afkomstig van de staat, maar van Beatrix in eigen persoon. Immers, als je consequent wil zijn kan je niet ontkennen dat deze heren, mits ze inderdaad onschuldig zijn, op zijn minst zo onrechtvaardig zijn behandeld als de AH-

medewerkers met hun losse handjes. Maar goed, ik zal niet verder uitweiden over de gevoelsmatige scheve constatering dat recht lang niet altijd rechtvaardig is en daarmee eigenrichting in de hand kan werken, want mijn aandacht werd onlangs getrokken door een zeer actuele en interessante kwestie.

Het feit wilde dat ik 14 januari jongstleden een mede door de BIL georganiseerd "vrouwenverkiezingsdebat" bijwoonde alwaar één van de stellingen waarover de dames debatteerden de veiligheid betrof, het 'magic word' deze verkiezingen.

"Het is natuurlijk eenvoudig stemmen winnen bij dat deel van het electoraat dat zelf ooit slachtoffer van misdaad is geworden"

Het debat zelf ging op dit punt grotendeels aan me voorbij, aangezien de dames zich van dezelfde retoriek bedienden als de bij hun partij behorende

lijsttrekkers, wat onvermijdelijk de nodige cliché's opleverde. Naar ik meende was het Lousewies van der Laan van D'66 die toch een dappere poging waagde het cliché "meer blauw op straat" te veranderen in het poëtische alliteraire "beter blauw op straat". Denkt u ook even aan de zich in zijn handen wrijvende campagnestrategie als u deze kreet nog vaker hoort, want de goede man heeft blijkbaar iets bedacht wat aanslaat. Nee, het was niet het debat dat mijn aandacht trok, het was de redevoering van de Leidse hoogleraar criminologie G. Bruinsma die was uitgenodigd om voorafgaand aan het debat over veiligheid een stelling te deponeren en daar iets omheen te vertellen. De strekking van zijn verhaal was dat de media een hoop sensatie brachten rondom het gevoel van onveiligheid, dat schijnbaar sinds professor Pim onder de gehele bevolking leeft. Een gevoel echter waar volgens de heer Bruinsma statistisch gezien geen aanwijsbare oorzaak voor te vinden is. In cijfers neemt de criminaliteit niet heel sterk toe en dus is de vraag waar dat gevoel van onveiligheid dan wel vandaan komt. Het lijkt erop dat mensen sensationele berichten uit de media over enkele probleemwijken, die wel degelijk geterroriseerd worden door continue zware en minder zware misdaad, meteen generaliseren naar heel Nederland. Aangezien een aanzienlijk aantal allochtonen in dichtbevolkte achterstandswijken woont, waardoor criminaliteit in de hand wordt gewerkt, is het vervolgens heel eenvoudig om de instroom immigranten maar meteen even te koppelen aan een groeiend gevoel van onveiligheid. Tel daarbij de groeiende vergrijzing op en het feit dat oude dames zich 's avonds op straat al gauw onveilig voelen en de

ACHTERGROND

uitkomst van de optelsom is dat Nederland zo'n 50 jaar na dato wederom overspoeld wordt, maar dit keer met messentrekkende Marokkanen in plaats van water.

Mijn grootste ergernis omtrent het hele fenomeen veiligheid is het feit dat allerlei mensen, waaronder politici het hardst, roepen dat Nederland onveiliger wordt zonder dat er echt wetenschappelijk bewijs voor bestaat. Politici zijn bij uitstek de wijze (?) mannen en vrouwen, die relativerend naar misdaadcijfers zouden moeten kijken om vervolgens te concluderen dat er misschien ook andere processen, zoals individualisering, afnemende sociale controle en kwaliteit van opvoeding, zijn die bijdragen aan de trend van het onveilig voelen in Nederland. Het is natuurlijk eenvoudig stemmen winnen bij dat deel van het electoraat dat zelf ooit slachtoffer van misdaad is geworden door te roepen dat er nog eens duizend extra agenten bij moeten komen, maar meer dan het zaaien van paniek en creëren van massahysterie bereik je er mijns inziens niet mee.

Ik zou graag zien dat op die plekken in Nederland waar men zich terecht onveilig voelt lokaal maatregelen worden getroffen en dat politici als eerste ophouden met generaliseren en mensen angst inboezemen. Wat door veel mensen wordt vergeten is dat diegenen die zich echt onveilig voelden, omdat ze omgeven waren door criminaliteit, dat al voelden voordat professor Pim dat gevoel van het "volk" verwoordde. En vervolgens het hele land vervulde met angst. Een campagne strategisch succesvol trucje, dat klakkeloos wordt overgenomen door de andere partijen.

Peter Kasbergen

Blub ik ben (g)een vis

"Denkend aan Holland zie ik ..." Goed, u weet wat Marsman zag en ik zal u het verdere versverloop besparen, maar de zinsnede drukt wel de kern van het nieuwe denken over water uit. Het klimaat verandert en wij Nederlanders zijn het water niet langer de baas. Schokkend? Ontluisterend? Onze ingenieurs kunnen toch alles? De overheid, hierin onder andere voorgegaan door zijne 'watermanagende' hoogheid de kroonprins der Nederlanden, heeft het in elk geval geaccepteerd en probeert via de campagne Nederland Leeft met Water acceptatie te creëren voor de noodzaak tot een nieuwe aanpak van het wassende onheil.

Het water zal, in elk geval ten dele, weer baas in eigen laagland worden en daar traag moeten kunnen stromen. Om in de komende eeuw en daarna veilig met het water te blijven leven moeten we de situatie accepteren. De kern van het waterbeleid voor de 21e eeuw, zo stellen de initiatiefnemers van de campagne, is makkelijk uit te leggen, maar voor het trotse Nederland misschien moeilijk te begrijpen. Jan Brinkers zou zich omdraaien in zijn graf, maar alleen met dijken redden we het gewoon niet meer. We zullen soms moeten wijken voor het water. Goedschiks of kwaadschiks.

Maar wat is er dan aan de hand? Hoe heeft het zover kunnen komen en hoeveel verder gaat het nog? Kunnen we niet gewoon nog wat dijken bouwen en kan Nederland echt niets aan het water doen? Misschien kunnen we allemaal beter naar woonboten verhuizen of ons richten op het kweken van kieuwen?

Nederland heeft een lange geschiedenis van vechten voor droge voeten. Terpen, dijken en afwateringskanalen zijn geen nieuwe instrumenten en al in de twaalfde eeuw kreeg Nederland haar eerste professionele organisaties voor beheersing van het wassende water: de waterschappen. Dat het water zich niet altijd iets van onze inspanningen aantrok, is meermalen pijnlijk duidelijk geworden. De Sint-Elisabethsvloeden en de Allerheiligenvloed eisten begin

vijftiende respectievelijk eind zestiende eeuw vele slachtoffers. De gevolgen van deze vloed zijn redelijk gedocumenteerd, maar ook ervoor liet het water zich van tijd tot tijd gelden. Het diepst in het nationale geheugen gegrift blijft echter de Ramp van '53, niet alleen in een herdenkingsjaar als 2003. In tegenstelling tot de eeuwen ervoor, waren wij Nederlanders al ruime tijd gewend om het water te lijf te gaan, in plaats van enkel te verdedigen. Voor land- en woningbouw ging men daar aan het werk waar men dat eerst niet zou hebben gedurfd. Deze gebieden werden natuurlijk

"We zullen soms moeten wijken voor het water. Goedschiks of kwaadschiks."

beschermd met dijken, maar al ver voor de Ramp werd duidelijk dat deze in Zeeland eigenlijk te laag en slecht onderhouden waren. Tot actie werd echter niet overgegaan.

Toen het water in '53 haar eigen weg begon te banen had het ook ver buiten Zeeland enorme schade aan kunnen richten, ware het niet dat het toeval een handje hielp. Het water bleef komen en zelfs de Schielandse Hoge Zeedijk, ter hoogte van Capelle aan de IJssel, scheurde onder de hoge

ACHTERGROND

druk. Het onderlopen van het Rijnmondgebied en grote delen van Zuid Holland werd alleen voorkomen toen een toevallig aanwezig binnenvaartschip het gat in de dijk wist te dichten door er recht in te varen. "Als dat schip er niet had gelegen dan was de Randstad tot aan Leiden toe ondergelopen."

Anno 2003 zijn de gebieden achter de kust voorlopig veilig. Sinds de oplevering van de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg in '97 zijn de Delta werken af en kan een groot deel van het land, dat zonder deze werken geregeld onder water zou staan, opgelucht ademen. Hoe lang dat nog het geval is, is met de klimatologische ontwikkelingen van de laatste tijd echter de vraag.

Een waterstand als die in '53 kan tegenwoordig eenvoudig geweerd worden. De kustweringen zijn waar nodig gebouwd om een stand van 12 meter boven NAP te weerstaan, maar de aarde warmt op en de zeespiegel stijgt. Toch schijnt het risico van de stijging mee te vallen. "Naarmate onze voorspellingen beter worden, neemt onze angst af", zo meldt de voorzitter van de Unie van Waterschappen, dhr. De Graeff in de watersnoodspecial van het Rotterdams Dagblad. De angst voor dijkdoorbraken is tegenwoordig duizenden malen kleiner dan die voor neerstortende vliegtuigen, zo merkt Rijkswaterstaat uit onderzoeken als het project Risicobeleving Hoogwater. Maar waar technologische ontwikkelingen de luchtvaart veiliger maken, vragen de gevolgen van ecologische (en planologische) ontwikkelingen om hernieuwde aandacht voor de dreiging van water.

Aan het westfront heeft Nederland volgens De Graeff wel degelijk een probleem: "Een levensbedreigend probleem, dat echter niet direct hoeft te worden aangepakt. De dijken hebben voldoende marge om het nog een aantal jaren te kunnen uitzingen. Al zal er op termijn zeker wat mee moeten gebeuren." De Graeff

maakt zich meer zorgen om de dreiging aan het Oostfront en de luchtmobiele dreiging van water: de hevige regenval van de laatste jaren.

Met de overstromingen van onze grote rivieren in de laatste tien jaar is duidelijk geworden dat we op een nieuw front op onze hoede moeten zijn voor de vertrouwde maar geduchte tegenstander water. Het pijl van de rivieren is de laatste jaren door smeltwater en regen aanzienlijk gestegen en Nederland heeft als afvoerputje

Hoogwater in de Maas van de regio met grotere hoeveelheden sneller stromend water te maken. Dit laatste komt door de manier waarop onze burens met de stroomgebieden van de grote rivieren zijn omgesprongen. De rivieren hebben moeten wijken voor wonen en werken en veel van de vruchtbare riviergrond is voor landbouw beveiligd tegen het water. Een rivier als de Rijn die vroeger op veel plaatsen betrekkelijk traag door het laagland kon stromen, is de laatste jaren steeds meer in het nauw komen te zitten. Gevolg hiervan is dat het water steeds sneller en met een steeds hoger peil Nederland instroomt om zich een weg te banen naar de stijgende zee.

Niet alleen onze burens hebben de rivieren ruimte ontnomen. Ook wij hebben met onze drang om te wonen en werken daar waar we willen, het water in een steeds strakker

keurslijf gedwongen. De gevolgen van deze regionale inperking van de stroomgebieden zijn de laatste jaren, met name in het Zuiden en Oosten, meer en meer zichtbaar geworden. Met name in '95 bleef de (menselijke) schade door kunst- en vliegwerk en een flinke portie geluk beperkt. Op sommige plaatsen kon onheil met noodkades en ontruiming worden voorkomen en op andere plaatsen bleken de dijken veel meer druk te kunnen weerstaan dan waarvoor ze waren ontworpen. Op een dergelijke toevalligheid kan echter

niet vertrouwd worden. Feit was dat men in de slechtst beschermde delen van het zuidelijk en oostelijk stroomlandschap statistisch gezien rekening had te houden met een kans op overstroming van eens per vijftig jaar. De voltooiing van het Deltaplan Grote Rivieren, onder andere dijkversterking en -verhoging over 6000 kilometer en de instelling van vijfjaarlijkse dijkkeuringen, moet deze kans terug brengen naar eens in de 250 jaar. Toch is het tij hiermee niet als vanzelfsprekend gekeerd.

Per jaar stijgt het gemiddelde rivierwaterpeil nog steeds door menselijke en klimatologische oorzaken en bij zowel overheden, belangen-groepen als direct betrokkenen groeit het besef dat we met het Deltaplan Grote Rivieren het maximum bereikt hebben van watin termen van landschaps-aantasting nog kan en mag.

ACHTERGROND

Er zijn nieuwe en met name andere maatregelen nodig en dan niet alleen aan het Oostfront. Achter onze voorlopig veilige zee-weringen en -keringen verzakt de grond. Het water stijgt en het grondpeil komt steeds verder onder NAP. Uiteindelijk zal een eventuele overstroming daarom harder neerdalen en verder komen. Bovendien gaan onze zomers in het huidige klimaat meer en meer gepaard met hoosbuien die met name in de steden forse materiele schade aanrichten. Van links, van rechts en van boven dreigt het water meer en meer en laat het zijn kracht ook voelen. In de 21^e eeuw pakt Nederland het water daarom ook op alle fronten en met een andere filosofie aan.

De constatering dat sommige van onze dijken sterker blijken dan verwacht en het besef dat het bouwen van dijken niet eindeloos door kan gaan, waren mede aanleiding voor een nieuw denken over waterrisico's. Er zijn nieuwe kaarten van de grote stroomgebieden ontwikkeld die niet langer de nadruk leggen op een gegarandeerde minimum-veiligheid van een gebied, maar die aangegeven wat de kans op overstroming in een bepaald gebied is en hoe groot de schade in geval van overstroming zal zijn.

De formule risico = kans * schade, kan gaan dienen als basis voor hoe Nederland water van het Oost- en Westfront aanpakt en in welke mate. Immers, waar of kans, of te verwachten schade, of beiden laag zijn, is het risico laag. Deze gebieden behoeven geen bijzondere aandacht en zullen in sommige gevallen juist ingezet worden om gebieden meteen hoog risico te ontzien (zogenoemde wateropvang- en overloopgebieden). Maar de Nederlandse aanpak van het waterrisico bestaat niet alleen uit het hier vechten en daar land aan het water prijsgeven. Met een beter beeld van risico in verschillende gebieden is ook de inzet van vergeten of juist nieuwe instrumenten zoals terpen en amfibisch wonen mogelijk.

Hoewel niet ingegeven door een beter risicobeeld, stimuleert het denken over aanwending van andere instrumenten ook de vindingrijkheid bij de aanpak van de sterk toegenomen regenval.

De overloopgebieden zijn waarschijnlijk het meest besproken element van de nieuwe Nederlandse wateraanpak. De commissie Luteijn onderzocht in opdracht van het kabinet de mogelijkheden van het gecontroleerd overstroom van de grote rivieren Maas, Rijn en IJssel in noodsituaties. De overstroomgebieden passen in de filosofie van ruimte (terug-)geven aan het water. Gebieden zullen niet automatisch opgegeven worden aan het water. Basis van de aanpak is het verbreden en verdiepen van de

"Als dat schip er niet had gelegen dan was de Randstad tot aan Leiden toe ondergelopen."

rivieren en het herstellen van de water-huishouding eromheen. Zo worden netwerken van beken hersteld die, met de verbrede en verdiepte rivieren, kunnen zorgen voor een trage afvoer van water.

Als de nood echt aan de man is, zal in het waterbeleid van de 21^e eeuw echter ook direct ruimte worden gegeven aan het water. Dit zal gebeuren in de overloopgebieden. De commissie Luteijn adviseerde het Rijk in eerste instantie drie tot vier overloopgebieden te creëren met een oppervlakte van ongeveer 15.000 hectare. In 2002 is in Overijssel begonnen met de inrichting van een eerste wateropvanggebied waarmee bij hoogwaterstanden een verlaging van ongeveer 35 cm bereikt kan worden. Met de overloopgebieden zal in geval van nood een nog aanzienlijker verlaging bereikt kunnen worden.

De nieuwe aandacht voor ruimte geven aan het water heeft

niet alleen geleid tot het inrichten van speciale gebieden voor het water. Allerhande alternatieven op het gebied van bouwen en stedelijke inrichting krijgen aandacht. Ook de traditionele instrumenten zijn verjongd. In zuidelijk Nederland werden al uitklapbare nooddijken ingezet die het landschappelijk aangezicht alleen wanneer strikt noodzakelijk aantasten. Op vernieuwd traditioneel gebied zijn er verder plannen voor een hotel in Blerick, Limburg, dat kan dienen als kademuur waardoor gasten bij hoogwater vanachter de ruit zo de Maas in kunnen kijken. Maar meer bijzonder zijn de echt nieuwe of vernieuwde vormen van leven met water, zoals amfibisch wonen.

Opvallend genoeg bleek bij de overstroming van de Maas in 1993 al hoe praktisch amfibisch wonen kan zijn. Bij Roermond bleven de houten vakantievilla's van een op betonnen bakken drijvend bungalowpark als enige in de omgeving droog. "Wat is er logischer dan van de nood een deugd te maken en twee vliegen in één klap te slaan?" kopte De Telegraaf in haar woonspecial eind vorig jaar. Recent zijn op het gebied van amfibisch bouwen zestien woningen in de Eilandenbuurt in Almere gebouwd op drijvende betonnen bakken. Dat is nog niet alles. De grootste drijvende wijk komt in de Amsterdamse IJburg: 250 huizen worden neergezet op betonnen platforms met daarin piepschuim en stabiliserende watertanks. En ook in Helmond gaat men volgens de plannen bouwen op en om water. Een deel van de woningen en kantoren van een nieuw te ontwikkelen stadsdeel komt in het water te liggen, als de grond rondom de gebouwen weg wordt gegraven voor het verbreden van het Helmondse kanaal.

Ook op het gebied van omgang met de steeds zwaardere regenval komt er meer aandacht voor alternatieven. Sommige gemeentes stimuleren actief het ontkoppelen van dakgoot en

riolering in het voordeel van de traditionele waterton. Daarnaast zijn, geïnspireerd door hoe de woestijn met extremen in waterstand omgaat, in verschillende Nederlandse steden Wadi's aangelegd. In de woestijn zijn dit droge beddingen die alleen bij hevige regenval vollopen. In Nederland zijn de Wadi's greppels die het water uit de hemel en de dakgoten opvangen en laten afzakken naar het grondwater. Bij zeer hevige regenval kan het water nog afgevoerd worden naar oppervlaktewater in de buurt. In Enschede blijken de Wadi's goed te werken. Zelfs bij zware regen staan de straten geen seconde blank.

Al met al lijkt het erop dat Nederland weer voortvarend omgaat met de dreiging van water. We hebben op het gebied van keren en weren gedaan wat we redelijkerwijs konden en zorgen nu met herinrichting van het landschap en inzet van alternatieven dat de getroffen traditionele maatregelen zolang mogelijk blijven voldoen. We stellen ons flexibeler op in plaats van krampachtig te vechten. We leven meer en meer met het water en doen waar nodig een stapje terug. Ik denk dat het wel goed zal komen en zie er persoonlijk niet tegen op om straks na de zware waterwinter van 2030 vanuit mijn drijvende Vinex-locatie het bootje te pakken en lekker met de hond te gaan lopen bij het overloopgebied. Maar dat is misschien omdat ik, net als de eendagsvlieg Dingetje uit begin jaren negentig, altijd al een zwak heb gehad voor kaplaarzen: rubberen kaplaarzen.

Robert Vermeulen

Leestips: Dossiers water en watersnood op www.nrc.nl, www.waterland.net, www.rd.nl, www.rotary.belux.org. De sites www.nederlandleefmetwater.nl, www.tawinfo.nl, www.trendswater.nl, www.amfibischwonen.nl en Jos Palm, *De Zee als bezetter*, Vrij Nederland nr 4, 2003: 62-64

ACHTERGROND

Van BVD naar AIVD: een verklaring voor de organisatieverandering

"Na het einde van de koude oorlog had de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) voor een korte tijd last van een identiteitscrisis," aldus toenmalig BVD-directeur Docters van Leeuwen (Docters van Leeuwen, 1995). De 'bad guys' waren weg en de BVD (nu AIVD) moest op zoek naar nieuwe en andere doelwitten. Door de BVD-directie werd besloten om de prioriteiten te verleggen naar de aanpak van criminele organisaties in Nederland ten koste van de buitenlandse doelwitten. In het midden van de jaren '90 onderkende de regering de nieuwe situatie en probeerde een wet te ontwikkelen die de BVD met zijn tijd mee zou laten gaan. In maart 2001 werd de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten geratificeerd (NRC, Parool, Volkskrant, 20 maart 2001). De BVD kreeg nieuwe taken zoals buitenlandse spionage en internettoezicht en zelfs een nieuwe naam: de Algemene Intelligentie- en Veiligheidsdienst (AIVD).

De probleemstelling is nu als volgt: 'wat houdt de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in voor de taakstelling van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) en komt dit overeen met de eisen die de omgeving stelt?'

In dit artikel zal ik eerst kort de omgeving van de BVD ten tijde van het invoeren van de Nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten karakteriseren om vervolgens te kijken of de aard van de taakverandering overeenkomt met de omgeving ten tijde van het opstellen van de wet. (Let wel de omgeving die geschetst wordt is die van vóór '11 September 2001' en '6 mei 2002').

De omgeving

De taakomgeving omhelst vooral de verwachtingen van de (directe) omgeving ten opzichte van de organisatie, en de kenmerken van de directe omgeving op zichzelf. De directe omgeving heeft drie dimensies (Robbins, 1990: 204-236):

Capaciteit: mate waarin omgeving het uitvoeren van de taken van de omgeving kan ondersteunen

Vluchtigheid: mate waarin de omgeving dynamisch of stabiel is.

A. Docters van Leeuwen

Complexiteit: mate waarin de omgeving overzichtelijk of complex is.

De volgende hypothese hoort hierbij:

Hypothese: hoe schaarser, dynamischer en complexer de taakomgeving, des te meer neigt een organisatie naar een organische organisatiestructuur, en dus flexibele taakstelling (Robbins, 1990: 204-236).

De taakomgeving van de BVD onderging na het einde van de Koude Oorlog een grote verandering. De grote vijand (Rusland) was aan het verdwijnen en kleinere vijanden moesten in beeld worden gebracht. De noodzaak tot het aanwenden van financiële en andere middelen werd volgens de politiek minder. Dit resulteerde uiteindelijk in een

ACHTERGROND

schaarse, dynamische en complexe taakomgeving.

Nu ga ik bepalen of de Nieuwe Wet op de Veiligheids- en Inlichtingendiensten de BVD meer of minder organisch of mechanisch maakt. Ik ga dit doen aan de hand van de theorie van Burns en Stalker.

Organisatiestructuren

Burns en Stalker onderscheiden twee uitersten van organisatiestructuren: een mechanische en een organische organisatiestructuur (Robbins, 1990: 210-220). Een dimensie van een organisatiestructuur die Robbins onderscheid is de taakomschrijving, oftewel de taakstelling. Een mechanische taakomschrijving is helder en duidelijk, de taakomschrijving van een organische organisatie wordt gekenmerkt door flexibiliteit. Mechanische organisatiestructuren worden gekenmerkt door een hoge mate van complexiteit, formalisatie en centralisatie. Organische organisatiestructuren daarentegen, worden gekenmerkt door een lage mate van complexiteit, formalisering en centralisatie. Volgens de theorie neigt de organisatie naar een organische structuur wanneer de omgeving zeer complex en instabiel is. En wanneer de omgeving stabiel en overzichtelijk is blijkt de organisatie gekenmerkt te worden door een mechanische structuur.

Taakomschrijving

Nu ga ik bekijken of de taakomschrijving van de BVD kenmerkend is voor een mechanische of organische organisatie. De formele taakomschrijving luidt als volgt: de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) heeft tot taak bij te dragen

aan de verdediging en de versterking van de nationale en internationale veiligheid (BVD 1999). Tijdens de Koude Oorlog was de 'bedreiging' voor de nationale en internationale veiligheid duidelijk in de ogen van de BVD, namelijk de communisten. Echter na de val van de Berlijnse muur in 1989 en de ontduiking van de Koude Oorlog moest de aandacht verlegd worden naar andere bedreigingen, of zoals Doctors van Leeuwen, ex-directeur van de BVD het stelde: "Toen werd met het eind van de Koude Oorlog de wereld opeens instabiel. 'Van een 'High Noon'-situatie (een duel met twee revolverhelden) kwamen we opeens terecht in een kermischieltent waar overal tegelijk de poppetjes opdoken." (Mr. A. Doctors Van Leeuwen, 1995)

Volgens de formele taakstelling is er geen probleem wanneer de BVD in het buitenland inlichtingen inwint, maar intern was de BVD verdeeld over dit onderwerp. Op zich was de aanklacht van het Europese Hof enkele jaren daarna, om de BVD meer opener te maken, een kans om deze kwestie op te lossen (Parool,

"Van een 'High Noon'-situatie kwamen we na de Koude Oorlog opeens terecht in een kermischieltent waar overal tegelijk de poppetjes opdoken."

20 maart 2001). Volgens de Nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten mag de AIVD inlichtingen uit het buitenland halen waardoor er een unieke organisatie ontstaat in vergelijking met andere (Westerse) landen, namelijk een veiligheidsdienst voor zowel het

binnenland als het buitenland ineen (<http://www.aivd.nl>).

De BVD krijgt door de nieuwe wet een bredere taakstelling. Onder bedreigingen van de staatsveiligheid vanuit binnen- en buitenland kan veel worden verstaan. Bovendien krijgt de BVD meer bevoegdheden bij het informatie inwinnen op het internet. Ik zou dus stellen dat de taakomschrijving flexibel is geworden.

Conclusie

Ik heb proberen vast te stellen wat voor invloed de omgeving uitoefent op de taakstelling van de BVD. Met het einde van de Koude Oorlog was de omgeving in één klap veranderd en de BVD zag zich gedwongen om zich aan te passen. De omgeving eiste min of meer dat de BVD een meer organische organisatiestructuur moest krijgen wil het haar taken goed kunnen en mogen uitvoeren.

Volgens de theorie hoort bij een meer schaarse, complexe en dynamische omgeving een meer flexibele taakstelling. Bij de casus van de organisatieverandering van de BVD naar de AIVD is dit ook het geval. Er kan dus geconcludeerd worden dat de BVD na de identiteitscrisis van na de Koude Oorlog zich weer hervonden had in de Nieuwe Wet van 15 maart 2001. De kanttekening hierbij is echter dat de Nieuwe Wet is gebaseerd op veranderingen kort na de Koude Oorlog (begin jaren negentig) en dat de wet pas begin 2000 is ingevoerd, daar zit tien jaar tussen (!). Of de organisatie, en taakstelling, van de 'nieuwe' AIVD na de gebeurtenissen van onder andere 11 september 2001 en 6 mei 2002 nog toereikend is moet nog maar blijken.

Jeroen van Nierop
reacties:
jeroeneyob@hotmail.com

ACHTERGROND

Drugsmokkel op Schiphol: een kwestie van slikken en vergeten

Sinds januari 2002 is er veel ophef rond de vermeende horden bolletjesslikkers die Nederland zouden overspoelen vanuit de Nederlandse Antillen. Vanwege het cellentekort moesten ze weggestuurd worden. Toenmalig minister van Justitie Korthals kwam in een lastig parket en de Tweede Kamer bemoeide zich volop met deze kwestie.

In dit stuk zal ik allereerst beknopt de kwestie omtrent de bolletjesslikkers chronologisch beschrijven. Vervolgens ga ik in op de rol van de Tweede Kamer als controlerend orgaan en de verdediging van de betrokken ministers Korthals en Donner. Ik zal tot slot eindigen met het antwoord op de vraag of in een jaar tijd sprake is geweest van een leerproces in deze zaak.

Een chronologische weergave

In januari 2002 werd via de media bekend dat bolletjesslikkers niet alleen op grote schaal Nederland binnenkwamen, maar dat zij eigenlijk net zo snel Nederland ongestraft weer verlieten. De zaak werd door de minister van Justitie Korthals in een brief aan de Tweede Kamer toegespijst op slechts een tiental drugskoeriers, die tussen 11 en 31 december 2001 niet zijn gearresteerd, maar zijn heengezonden met medeweten van het Openbaar Ministerie (OM). De minister voegt een plan van aanpak bij om de drugsmokkel op Schiphol tegen te gaan.

Op 23 januari 2002 werd een kamerdebat gehouden inzake de kwestie. De leden van de Tweede Kamer gingen hierbij met name beschuldigend te werk. De minister zou reeds langer op de hoogte zijn van de problemen die zich op Schiphol voordoen omtrent de aanpak van de drugsmokkel. De media maakten uiteraard gretig gebruik van alle misstanden en de felle kritiek op minister Korthals. Bijna dagelijks verschenen krantenartikelen, waarin de kwestie vanaf januari 2002 uitgebreid werd besproken. De

minister presenteerde een plan van aanpak, waarin onder andere het voorstel werd gedaan om meerdere gevangenen in een cel te plaatsen. Uiteindelijk werd in maart 2002 ingestemd met het voorstel voor een noodwet, die het mogelijk maakte bolletjesslikkers en andere drugskoeriers op te sluiten buiten het officiële gevangeniswezen en met maximaal vier personen in een cel.

Reeds half maart 2002 werd duidelijk dat van de strengere controles op Curaçao weinig terecht kwam wegens het tekort aan opvang aldaar. Inmiddels is zelfs de KLM bereid medewerking te verlenen aan de acties. De drugskoeriers zijn klanten en betekenen een bron van inkomsten voor de luchtvaartmaatschappij. Omdat de luchtvaartmaatschappij echter voor de kosten van de terugvlucht moet opdraaien, is het logisch dat de kosten te hoog opliepen om er niets tegen te doen. De KLM ging daarom over op preventieve controles, die succesvol bleken.

Na de verkiezingen in mei 2002 werd door het nieuw gekozen

kabinet een regeerakkoord opgesteld, waarin de volgende passage inzake de verbetering van de veiligheid, en in verband daarmee ook de aanpak van drugsmokkel, werd opgenomen: "Knelpunten op het punt van celcapaciteit dienen bij voorrang opgelost te worden om de doeltreffendheid van voorgaande schakels in de justitiële keten te verhogen. Tegelijk zullen evenwel mogelijkheden en alternatieven moeten worden voorgesteld om het groeiend beroep op de rechter af te remmen.(...)"

Na de zomer bleek het probleem nog niet te zijn opgelost. De extra celcapaciteit is niet voldoende gebleken en de nieuwe minister, Piet Hein Donner, ziet zich hierdoor genoodzaakt een andere aanpak te realiseren. De ministerraad stemde vervolgens in met het plan van Donner om de drugskoeriers niet meer in Nederland te berechten, maar terug te sturen naar het land van herkomst en het paspoort van de persoon in beslag te nemen. In oktober 2002 werd in een artikel in het NRC Handelsblad duidelijk dat de politieke partijen, die begin 2002 fel hadden uitgehaald naar toenmalig minister van

Justitie Korthals, nu minister Donner steunen in het voorstel de drugskoeriers heen te zenden. Men ziet in dat het probleem niet op de gewenste manier is aan te pakken. Van kritiek en verdediging is men nu overgegaan op acceptatie en afschuiven.

In de Kamer

Het Parlement heeft de taak de bestuurders en hun handelen te controleren en erover te oordelen. Deze taak van toezicht en evaluatie noemt Paul 't Hart de alledaagse vorm waarin het bestuurlijke verleden wordt geproblematiseerd. Het Parlement werd in januari 2002 voor het eerst bekend met de omvang van het probleem met de bolletjesslikkers.

ACHTERGROND

Hiervoor waren zij wel op de hoogte gesteld van de door toenmalig minister van Justitie Korthals zo genoemde incidenten met drugsmokkel. De Tweede Kamer reageerde furieus op de berichten die in de pers verschenen over het op grote schaal heen zenden van drugskoeriers. Nog pijnlijker werd het toen bleek dat de minister zelf al geruime tijd op de hoogte was van het probleem en de omvang ervan, maar verzuimd had de Kamer hierover in te lichten. In het kamerdebat op 23 januari 2002 werden met name vragen gesteld aan de minister omtrent de kennis, die de minister zou hebben gehad en waarom deze kennis niet is gedeeld met de kamerleden.

De vraag waarom sommige sociale kwesties in de schijnwerpers komen en als affaire in ons collectieve geheugen worden bijgezet, wordt door Bovens beantwoord en hij formuleert hiertoe een viertal elementen. "Allereerst moet een bepaalde toestand of gebeurtenis als onwenselijk worden bestempeld. (...) Vervolgens [worden de gebeurtenissen] geheel of ten dele toegeschreven aan het handelen of nalaten van (...) publieke bestuurders (...). Voorts wordt het betreffende overheidsoptreden (...) bestempeld als het product van vermijdbare fouten van de kant van de betreffende (...) personen. Ten slotte heerst er een algemeen gevoel dat het optreden ook verwijtbaar was en dat schuldigen gestraft moeten worden." In het geval van het probleem omtrent de aanpak van bolletjesslikkers werd al snel duidelijk dat de Tweede Kamer het ongestraft heen zenden van bolletjesslikkers op zichzelf als gebeurtenis als bijzonder onwenselijk ervoer. Het heen zenden werd vervolgens door de kamerleden toegeschreven aan het onvoldoende voortvarende handelen van toenmalig minister van Justitie Korthals. Hierbij werd Korthals voortdurend herinnerd

"Korthals hanteerde de tactiek van ontkenning"

aan zijn eigen uitspraken, die hij deed toen hij als kamerlid in 1993 toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin confronteerde met nalatigheid omtrent het cellentekort. In het debat op 23 januari 2002 kondigde Femke Halsema van Groenlinks aan dat "minister Korthals vaker met Kamerlid Korthals zou worden geconfronteerd".

De reactie van Korthals op de beschuldigingen kan worden getypeerd aan de hand van de door 't Hart beschreven *bestuurlijke verdedigingsretoriek*. Korthals reageerde in de gehele zaak allereerst ontkenkend. Er was geen sprake van een onhandelbare situatie. Korthals stelde dat, toen duidelijk werd dat steeds meer drugskoeriers op Schiphol aankwamen, extra acties zijn uitgevoerd om de drugskoeriers op te kunnen pakken. Aan het probleem werd dus wel degelijk iets gedaan. Korthals achtte het probleem niet van dermate grote omvang, dat de Tweede Kamer met spoed moest worden ingelicht. VVD-kamerlid Niederer verdedigde de minister door te stellen dat Korthals het probleem in het interpellatiedebat wel degelijk heeft aangestipt. Toen de minister bekend werd dat er ook personen ongestraft werden heengezonden, heeft hij een onderzoek ingesteld en heeft hij de kamerleden wel degelijk ingelicht. Korthals verzekerde de Tweede Kamer ervan dat het slechts incidenten betrof. Hier kan dus gesteld worden dat Korthals de tactiek van *ontkenning* hanteerde.

Een andere tactiek die Korthals samen met VVD-kamerlid Niederer gebruikte, was de verantwoordelijkheid bij anderen leggen. Allereerst stelde

Niederer met betrekking tot de beschuldiging jegens Korthals inzake het achterhouden van informatie, dat de Tweede Kamer ook had kunnen vragen om inlichtingen. De verantwoordelijkheid werd hiermee bij de kamerleden zelf gelegd. Ten tweede werd douanepersoneel beschuldigd van plichtsverzuim omdat zij zonder overleg zouden hebben besloten personen heen te zenden. Niederer stelt in dit kader dat de voor de douane verantwoordelijke staatssecretaris van Financiën Bos, orde op zaken zou moeten stellen. Niederer gaat verder met het verleggen van de verantwoordelijkheid en zegt dat het niet alleen een kwestie is voor de minister van Justitie, maar voor het hele kabinet.

Voorts probeerde Korthals de schade te beperken door te stellen dat de aanpak van het probleem moeilijk was uit te voeren door overige omstandigheden. Zo wilde Korthals al in het voorjaar van 2001 acties uitvoeren om de drugskoeriers op te pakken, maar werd dit belemmerd door de zomerdrukke op Schiphol. Toen de zomerdrukke eenmaal was afgenomen, eisten de gebeurtenissen van 11 september 2001 alle aandacht op. Zo werd de prioriteit op Schiphol gelegd bij verscherpte veiligheidsmaatregelen met het oog op terrorisme. Op grond van deze verzachtende omstandigheden probeerde

Korthals zijn zogenoemde nalatigheid te verklaren en te rechtvaardigen. Korthals heeft het debat overleefd en hem werd het voordeel van de twijfel gegund. Uiteindelijk hebben de

Tweede Kamer en de Eerste Kamer ingestemd met het plan van aanpak, dat volgens de Tweede Kamerleden te laat kwam en te haastig leek opgesteld. Er werd een noodwet aangenomen voor de

"De gebeurtenissen van 11 september eisten alle aandacht op."

ACHTERGROND

duur van een jaar, die het mogelijk maakte bolletjesslikkers en andere drugskoeriers op te sluiten in tijdelijke noodcellen. Korthals deed wat de volksvertegenwoordiging van hem verwachtte en de kamerleden leken tevreden. Het probleem bleek echter niet zo gemakkelijk oplosbaar.

Na de verkiezingen in mei 2002 kreeg de nieuwe minister van Justitie Donner het verleden, namelijk het probleem omtrent de drugskoeriers en de aanpak ervan, als blok aan het been mee. 't Hart stelt dat het geheugen en de herinnering een leidraad kunnen zijn voor goed bestuur. Donner zal in dit kader de herinnering moeten verbinden met het heden. 't Hart beschrijft hiervoor drie strategieën. Allereerst noemt hij het 'erven' van beleid. Huidige bestuurders dragen de verantwoordelijkheid voor het eigen beleid, maar ook dat van het beleid van de voorganger. Het oude beleid zo maar afstoten, zou volgens 't Hart het vertrouwen in de bestuurlijke voorspelbaarheid en

"Men vergeet het verleden compleet"

betrouwbaarheid schaden. Dit houdt in dat het oude beleid het nieuwe beleid in de weg staat of tenminste minder ruimte biedt. Dit komt met name voor bij succesvol oud beleid.

Omdat het beleid van Korthals reeds als 'minder succesvol' werd erkend, werd de ruimte voor nieuw beleid wat groter. Donner kreeg de kans te breken met het verleden, een strategie die door 't Hart simpelweg 'stoppen' wordt genoemd. De aard van het probleem en de door Korthals geboden oplossingen vergemakkelijkten het stoppen voor Donner. De noodwet was van tijdelijke aard, de extra rechters zijn goed inzetbaar op andere gebieden, de extra beveiliging werd veelal uitgevoerd door tijdelijk aangestelde uitzendkrachten of het leger, dat de eigen taken weer zou kunnen oppakken en de noodcellen

kunnen eventueel gebruikt worden voor andere doeleinden, voorgestelde beleid is gepresenteerd als vernieuwend en

zoals bijvoorbeeld vreemdelingenbewaring. 't Hart stelt dat de bestuurder die stopt met het oude beleid, zich niet alleen als vernier, maar ook als vernieuwer zal moeten manifesteren. De bestuurder zal met nieuwe, verbeterde plannen moeten komen om het breken met het verleden te rechtvaardigen.

Donner introduceerde in dit geval het oude beleid van Korthals. Donner wil dat de bolletjesslikkers worden 'gepakt', het 'spul' in beslag wordt genomen, de koeriers worden heengezonden

met een dagvaarding en in het land van herkomst vastgezet. Echt breken met het verleden doet Donner dus niet en echt vernieuwend is hij evenmin. Hij past de oude, door de Tweede Kamer aanvankelijk gehekeld, situatie toe, zij het dit keer bewust. Donner heeft niets geleerd van het verleden, de herinnering aan de fouten van zijn voorganger stopt hij weg. Het is opmerkelijk dat de Tweede Kamer zich heeft neergelegd bij de mislukking van het door hen gewenste beleid van Korthals. Nog verbazingwekkender is dat het voorstel van Donner is geaccepteerd. Men gaat terug naar de situatie, die aanleiding vormde van de ophef begin januari 2002. Het

oplossend. Men vergeet het verleden compleet, de herinnering wordt weggevaagd, de verbinding tussen verleden, heden en toekomst is weer eens verbroken.

Sabrina van Miltenburg

Bronnen

Brief van de minister van Justitie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 18 januari 2002, 28 192, nr. 1.
Senaat morrend eens met noodwet drugskoeriers. (De Volkskrant, 6 maart 2002).
Curaçao laat cokeslikkers voorlopig allemaal door. (De Volkskrant, 16 maart 2002).
KLM positief over acties tegen bolletjesslikkers. (20 april 2002). De Volkskrant.
Treurnis om 'naïef bolletjesbeleid' (NRC Handelsblad, 4 oktober 2002)
Hart, P. 't, (2001). Verbroken Verbindingen. Over de politisering van het verleden en de dreiging van een inquisitiedemocratie. Amsterdam: De Balie.
Verslag van het kamerdebat 23 januari 2002.
Bovens, M. et al. (1998). De politieke kunst van het ontwijken: beleidselites en defensieve retoriek. In: *Beleid en Maatschappij*, 5, pp. 285-297. Ook 't Hart beschrijft deze ontwikkelingen in vergelijkbare termen, zij het in het kader van de politisering van het bestuurlijke verleden.
Verslag van het kamerdebat 23 januari 2002, pp. 41-3014.

De inflatie van privacy en veiligheid

Hoewel de cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau geen significante stijging van het onveiligheidsgevoel van de burger laten zien, buitelden politici het afgelopen jaar over elkaar heen met voorstellen om tegemoet te komen aan de gevoelens van onveiligheid van de burger. Zelfs partijen die zich gewoonlijk niet lieten leiden door een ideaal van law and order, plaatsten opeens het thema "veiligheid" boven aan de lijst van hun verkiezingsprogramma. Veiligheid werd opgeblazen tot een hype die maandenlang de politieke agenda heeft beheerst.

De oplossing voor de veiligheidsproblematiek werd bovendien vrijwel unaniem gezocht in het verhogen van repressie. Met andere woorden, in de ogen van de politici kon alleen de politie de veiligheid van de burger redden. Voor een niet onbelangrijk deel kon aan de roep om repressie tegemoet worden gekomen door de reeds bestaande bevoegdheden van politie en justitie beter te benutten, maar de wetgever wilde ook zelf daadkracht vertonen en heeft derhalve een reeks voorstellen gedaan die de bevoegdheden van de politie versterken. De meest in het oog springende voorstellen zijn wellicht de uitbreiding van DNA-onderzoek, en de invoering van preventief fouilleren en cameratoezicht. Ten behoeve van DNA-onderzoek kan de Officier van Justitie tegenwoordig celmateriaal laten afnemen van verdachten van zelfs tamelijk lichte misdrijven zolang er sprake is van "ernstige bezwaren". De politie kan sinds kort binnen een als "veiligheidsrisicogebied" aangewezen wijk voorbijgangers zonder enige verdenking fouilleren. Cameratoezicht wordt momenteel al op verschillende plekken toegepast, maar zal in de toekomst worden voorzien van een wettelijke grondslag.

Het bovenstaande lijkt tot de conclusie te moeten leiden dat het recht op privacy het slachtoffer van de inflatie van het recht op veiligheid is geworden. Inderdaad valt op dat de waardering van privacy de laatste jaren sterk is afgenomen. In de jaren zeventig werd het voorstel om een wettelijk gereguleerde volkstelling te houden nog afgeschoten met een

verwijzing naar het gemak waarmee de Duitse bezetter in de oorlog de Joden had kunnen traceren dankzij de efficiënte bevolkingsregisters van de gemeente Amsterdam. Iedere inbreuk op privacy werd destijds gepresenteerd als een eerste stap op weg naar een totalitaire samenleving. Van het idee dat het recht op privacy een dam zou moeten opwerpen tegen het fascisme is tegenwoordig echter niet veel meer over. Bij de voorstellen in het kader van het huidige veiligheidsbeleid haast de wetgever zich juist om te stellen dat het recht op privacy geen absoluut recht is. Het enige wat resteert is een aantal regels die een behoorlijk beheer van persoonsgegevens moeten garanderen. De bescherming van privacy is dus verworpen tot een aantal voorwaarden die een zorgvuldige schending van privacy garanderen.

Bij de beoordeling van de bovenbeschreven devaluatie van privacy dient wel in het achterhoofd te worden gehouden dat aan deze devaluatie een aanzienlijke inflatie van privacy is voorafgegaan. Het toepassingsbereik van het recht op privacy is vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw namelijk sterk uitgebreid. Aanvankelijk beschermde het recht op privacy uitsluitend een aantal zaken die strikt privé werden geacht, zoals de intimiteiten binnen de kring van huis en gezin. Deze privé-zaken kregen een relatief hoge mate van bescherming, maar daar stond tegenover dat men in het publieke leven in beginsel geen aanspraak kon maken op privacy-bescherming. Zo ging de wetgever

er een aantal decennia geleden nog vanuit dat het verbod op verborgen cameratoezicht kon worden beperkt tot besloten ruimtes omdat het recht op privacy niet in het geding zou zijn in de publieke sfeer. Het recht op privacy beschermde louter privé-zaken. De meer publieke vrijheden kregen wel juridische bescherming, maar niet onder de vlag van privacy.

Het privaat-publiek onderscheid is niet meer terug te vinden in de huidige ideeën over privacybescherming. De burger claimt tegenwoordig ook privacybescherming in situaties die niet strikt privé zijn, zoals bij het winkelen in de supermarkt, bij wandelingen op de openbare weg en zelfs bij politieke optredens. De "Privacywet", dat wil zeggen de Wet bescherming persoonsgegevens, erkent die aanspraken. De wettelijke privacyregels gelden namelijk voor *alle* persoonsgegevens. Ook toezicht in de openbare sfeer staat nu wel op gespannen voet met het recht op privacy, aldus de huidige wetgever. De door het recht op privacy beschermde privé-sfeer is kennelijk aanzienlijk opgerekt.

Het feit dat de wetgever de afgelopen jaren vaker inbreuken op privacy heeft toegestaan is derhalve niet alleen te wijten aan de inflatie van het begrip "veiligheid". De toename van het aantal inbreuken op privacy is ook een gevolg van de inflatie van het begrip "privacy". Als het toepassingsbereik van het recht op privacy verruimt is, is het immers onvermijdelijk dat er steeds meer privacyclaims moeten worden afgewezen. Degenen die willen dat het recht op privacy een zwaarwegend argument blijft in het huidige politieke debat over veiligheid, zullen dus selectief moeten omspringen met hun beroep op dit recht. Een onbegrensde inflatie aan privacyclaims komt het recht op privacy namelijk niet ten goede. Ook voor privacy blijkt uiteindelijk te gelden: "meer is minder".

Mr. P.H. Blok

VROUWENVERKIEZINGSDEBAT

Een tot op de laatste plaats gevulde Hooglandse Kerk, zes prominente politica, vier hoogleraren en evenveel zoveel thema's vormden de hoofdingrediënten van het vrouwenverkiezingsdebat dat op 13 januari in Leiden werd gehouden. De studievereniging voor politicologen in Leiden (SPIL), de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en studentenvereniging Augustinus hadden de handen ineengeslagen om na de val van het kabinet Balkenende en in aanloop naar de vervroegde tweede Kamerverkiezingen van 22 januari een politiek debat te organiseren.

Nadat vorig jaar tot tweemaal toe het prominente debat geen doorgang kon vinden door respectievelijk de val van het tweede Kabinet Kok in april en de moord op Pim Fortuyn een maand later, bleek driemaal scheepsrecht te zijn. Een viertal thema's, die het afgelopen bewogen jaar een prominente rol speelden in het publieke en politieke debat, kwamen tijdens het vrouwenverkiezingsdebat aan de orde: onderwijs, integratie, veiligheid en nieuwe politiek.

Ieder van deze thema's werd ingeleid door een hoogleraar verbonden aan de Universiteit Leiden. Professor Toonen van het departement bestuurskunde beet de spits af met de stelling dat 'alle onderwijs bijzonder is'. De tweestrijd die hierop volgde tussen Louise van der Laan (D'66) en Arda Gerkens (SP) leverde niet bepaald veel vuurwerk op. Beide politica waren het roerend met elkaar eens over het belang van Nederland als kenniseconomie. Slechts de financiering van het onderwijs leverde enige hilariteit bij het publiek op toen Van der Laan stelde dat de SP het onderwijs tracht te bekostigen middels het afschaffen van het leger en het verhogen van de belastingen. Nadat de andere politica zich in het debat mengden, kreeg vooral Melanie Schultz (VVD) het te verduren van haar collega's, aangezien haar partij slechts honderd miljoen euro wenst te investeren in het onderwijs.

Professor Shadid van het departement Culturele Antropologie stelde dat 'een aantal

politieke partijen de schuld voor het mislukken van het integratieproces zoeken bij de allochtone groepen zelf en weinig aandacht schenken aan de belemmeringen die de samenleving in dit proces opwerpt'. Marijke Vos (GroenLinks) was het volledig eens met deze stelling. "Zeggen dat de integratie is mislukt, is een klap in het gezicht van de allochtonen die wel zijn geïntegreerd en volwaardig meedraaien in onze maatschappij", aldus de GroenLinks politica. Schultz daarentegen vindt dat de verantwoordelijkheid voor integratie ligt bij de allochtoon zelf. "Niet de samenleving moet zich aanpassen aan de nieuwkomer, maar de nieuwkomer aan de samenleving waarin hij wil opgaan." Tevens pleitte Schultz voor een straf als een immigrant zelf zijn verantwoordelijkheid niet neemt. Alle deelnemers

waren het er over eens dat integratie nauw samenhangt met vrouwenemancipatie.

De derde stelling luidde dat politieke partijen de media achterna lopen en daarmee de onrust over onveiligheid bevorderen. Hoogleraar criminologie Bruinsma stelt dat het met de onveiligheid in Nederland wel meevalt. Dit wordt bevestigd door de cijfers. Op de vraag waarom Den Haag onnodig paniek zaait wordt door

de deelnemers niet ingegaan. Jeltje van Nieuwenhoven (PvdA) en Gerda Verburg (CDA) blijken het opvallend veel punten met betrekking tot het thema veiligheid met elkaar eens. Preventie dient het uitgangspunt te zijn van het anti-misdaadbeleid. Een goede opvoeding en de juiste professionele ondersteuning voor gezinnen met problemen zijn volgens Verburg en Van Nieuwenhoven hierbij zeer belangrijk.

Ter afsluiting van de avond formuleerde professor Van Den Berg van het departement Politicologie een slotconclusie over het debat aan de hand van het onderwerp 'nieuwe politiek'. Natuurlijk kon een citaat van wijlen Pim Fortuyn bij dit onderwerp niet ontbreken. 'Ik zeg wat ik denk en ik doe wat ik zeg'. Toch vindt Van den Berg dat er eerst nagedacht moet worden voordat men iets zegt. Al met al was Van den Berg zeer te spreken over de levendigheid en de directheid van het vrouwenverkiezingsdebat. Volgens de professor lijkt de beschaving in het politieke debat te zijn teruggekeerd.

Als het vrouwenverkiezingsdebat één ding heeft bewezen, is het dat de interesse

"Studieverenigingen B.I.L., SPIL en studentenvereniging Augustinus hadden de handen ineengeslagen"

Cyril Springveld

B.I.L.-LID IN LEIDEN

Interview Noortje van Willegen

Noortje van Willegen maakt dit jaar als voorzitter deel uit van de ICR-projectgroep. ICR staat voor International Contract Research en is een stichting die sinds de oprichting in 1994 elk jaar een projectgroep samenstelt uit studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit Leiden. Doel van het project is om vergevorderde studenten Bestuurskunde onderzoek te laten doen in het buitenland, in opdracht van overheidsinstellingen of bedrijven. Dit jaar heeft de stichting Hongarije als land van onderzoek gekozen, mede vanwege de geplande toetreding tot de EU in 2004. In het kader van haar voorzitterschap van het ICR-projectteam is een interview op zijn plaats.

Noortje vond het tijd voor iets anders nadat ze vorig jaar penningmeester van de B.I.L. was geweest. Een functie die ze overigens verdienstelijk invulde: "Ik kom uit Zeeland en ben heel zuinig, dat leverde ons in ieder geval geen tekort op."

Ze kende al wat mensen die vorig jaar ICR hadden gedaan en zo is ze er naar eigen zeggen ingerold. Echt solliciteren hoefde ze niet; op de vraag of er geen selectieprocedure is geweest antwoordt ze: "Niet dat ik weet, ik heb er in ieder geval niks van gemerkt." En nee, een eliteklasje is het ook niet volgens haar, hoewel ze zelf wel het toonbeeld van een ijverige student is. "Vorig jaar heb ik ondanks mijn bestuursfunctie bijna alle vakken gewoon gedaan en ook dit jaar heb ik alle vakken van het eerste trimester gevolgd. In het eerste trimester moesten alleen nog de opdrachten voor onderzoek in Hongarije binnengehaald worden. Maar nu in het tweede trimester ga ik naar Hongarije en schiet de studie erbij in."

Wat meteen opvalt bij het zien van het projectteam is dat het alleen maar vrouwen zijn. Hiervoor heeft Noortje geen andere verklaring dan dat het toevallig zo is gelopen. "Vorige jaren zaten er vaak meer mannen dan vrouwen in het team, dit jaar toevallig niet." Op de vraag of het goed samenwerken is met alleen vrouwen antwoordt ze positief. Echter door de slechtere economie en daarmee samengaande

bezuinigingen zijn er niet voldoende opdrachten voor het hele team binnengehaald. "Vorig jaar, toen het projectteam naar Cuba ging, hadden ze ook al niet genoeg opdrachten. Dit jaar moesten er enkele leden van het team thuisblijven, aangezien ze geen opdrachtgever hebben kunnen vinden voor wie ze in Hongarije onderzoek kunnen gaan doen."

In het comité van aanbeveling zitten een hoop hooggeplaatste personen, maar extra druk om te presteren brengt dat niet met zich mee. "Natuurlijk moet je wel een goed product afleveren voor je opdrachtgever en de mensen die ons begeleiden, maar de meeste mensen in het comité van aanbeveling, zoals de Nederlandse ambassadeur in Hongarije, weten wel ongeveer wat het project inhoudt maar staan vooral met hun naam in de brochure om het project wat status te geven."

In Hongarije gaat het team straks onderzoek doen voor SME Milieuadviseurs: "SME wil graag door het ministerie van landbouw gefinancierde projecten opzetten in Hongarije voor duurzaam toerisme. In het kader daarvan moeten wij verkennend onderzoek

gaan doen over wat de sterktes en zwaktes zijn van projecten die ze daar gaan opzetten, zodat ze met onze bevindingen over kansen, bedreigingen en actoren kunnen bepalen hoe ze die projecten daar op willen gaan zetten." De toerismesector in Hongarije maakt een sterke groei door, vooral rond het Balatonmeer en Budapest, maar "SME Milieuadviseurs richt zich meer op toerisme waarbij mensen bewust worden gemaakt van de natuur om zich heen."

De toekomstige toetreding tot de EU van Hongarije maakt het een interessant land om onderzoek in te verrichten. "Vorige jaren werd vooral onderzoek verricht in verre landen (zoals Zuid-Afrika, Indonesië, India en Maleisië red.), maar het ICR-projectteam vond het wel een goed idee om naar Hongarije te gaan." De opdrachtgever van het team verschilt per jaar en dat

levert uiteenlopend onderzoek op; "In Maleisië is onderzoek op gebied van ICT gedaan en vorig jaar is in Cuba marktverkenning voor een vrachtwagenbedrijf verricht." Het onderzoek moet wel puur bestuurskundig zijn, want het moet na afloop aan de examencommissie worden voorgelegd en die bepaalt hoeveel studiepunten het team ervoor krijgt. Geen geld dus, maar studiepunten? "We krijgen van de opdrachtgever een dagvergoeding voor de reiskosten, maar de universiteit geeft alleen studiepunten."

Toen dit interview werd gehouden stond het team op het punt om voor 5 weken te vertrekken richting Hongarije, hebben ze de hele reis al gepland? "Nee, nog niet. We moeten een

"Natuurlijk moet je wel een goed product afleveren aan je opdrachtgever"

KIEKJESPAGINA

aantal interviews houden waarvan sommige al zijn afgesproken, maar de meeste moeten we nog gaan afspreken met behulp van telefoonnummers die we hebben verzameld." In grote lijnen gaat het team twee weken naar Budapest, dan twee weken de regio in, waar sommige projecten voor duurzaam toerisme al lopen en de laatste week brengen ze weer in Budapest door.

De belangrijkste onderzoeksmethode wordt het interview: "We gaan voornamelijk mensen interviewen van projecten die daar al lopen. Ik hoop dat de beleidsdocumentatie niet in het Hongaars is, maar daar kunnen plaatselijke studenten ons vast wel mee helpen." Op zich is het onderzoek dat het team doet vrij zelfstandig. "We worden wel veel geholpen en begeleid, maar we

worden niet aan ons handje vastgehouden."

Op de vraag of Noortje later een baan ambieert als onderzoeker antwoordt ze negatief; "Ik zie mezelf in de toekomst geen onderzoekster worden. Ik wil wel bij de overheid terechtkomen, maar die is heel breed, dus niets staat nog vast."

Peter Kasbergen

Bedrijvenborrel: Gemeente Den Haag

Straatsburg

Forum: Europese Integratie

Gastcollege: Wouter Bos

Straatsburg

ACTIVITEITENAGENDA EN PRIKBORD

Activiteitenagenda

31 maart & 1 april
Boekverkoop derde trimester

8 april
Halfjaarlijkse ALV

10 & 11 april
Landelijk Congres der Bestuurskunde (LCB)
'Bouwen aan Vertrouwen' in Nijmegen

17 april
B.I.L.-bedrijvenborrel in samenwerking met Philip Morris

22 april
Excursie gemeente Haarlemmermeer

Prikbord

*** Indien u in het collegejaar 2003-2004 geen B.I.L.-lid meer wilt zijn, dient u uw lidmaatschap vóór 1 juli 2003 schriftelijk op te zeggen bij de B.I.L.:

B.I.L.
t.a.v. Secretariaat
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
bil@fsw.leidenuniv.nl

*** Waar is de Leidsche bek van de student Bestuurskunde? Laat uw mening horen over de Nederlandse overheid!

*** Het onderwerp voor de volgende Bestuurskundige Berichten is: 'Crises'

*** Ben je gemotiveerd om een bestuurskundig gerelateerd stuk te schrijven? Stuur dan vóór 2 mei een stuk naar bovenstaand adres, o.v.v. Redactie BB.

*** De B.E.L.-gids 2001 - 2002, met evaluaties van alle reguliere bestuurskundevakken is uit. Kom hem halen op de B.I.L.-kamer.

REISVERSLAG: STRAATSBURG

"De Europese Unie is volop in beweging, reden genoeg voor de B.I.L. om eens een bezoekje te brengen aan het kloppende hart van de E.U.: Straatsburg"

Mondiale vraagstukken spelen een steeds grotere rol in de hedendaagse besluitvorming, waardoor het belangrijk is om de belangen van Europa te bundelen. De Europese Unie, een verwezenlijking van die belangenbundeling, krijgt hierdoor steeds meer invloed op de besluitvorming in veel Europese landen.

Binnenkort zullen bovendien meer landen gaan toetreden tot de Europese Unie, een gebeurtenis die al veel tegenstellingen en debat binnen de Europese Unie met zich heeft meegebracht. Deze toetreding heeft een enorme impact op de organisatiestructuur van de Europese Unie, die door de toetreding van nog meer landen in zijn huidige vorm niet kan blijven bestaan. De structuur van de EU zal dus op zowel korte als langere termijn grote veranderingen moeten ondergaan om in het besluitvormingsproces van het verenigde Europa slagvaardigheid en rechtvaardigheid te waarborgen. De Europese Unie is dus volop in beweging.

Reden genoeg voor de B.I.L. om eens een bezoekje te brengen aan het kloppende hart van Europa, Strassbourg; oftewel Straatsburg, een mooie stad in de Franse Alsace. Met het huisvesten van het Europese Parlement, de Raad van Europa en het Europees

Gerechtshof voor de Rechten van de Mens is Straatsburg met recht de hoofdstad van Europa te noemen.

Met een volle bus vertrokken we woensdagavond 29 januari om een uurtje of elf in de richting van Frankrijk. Onderweg

"De Europese Unie is volop in beweging, reden genoeg voor de B.I.L. om een bezoekje te brengen aan het kloppende hart van Europa: Straatsburg"

had het reisje vanwege de sneeuwval iets weg van wintersport, maar we stonden 's ochtends toch vrij vroeg al in Straatsburg. Nadat alle bagage was gestald, was er de mogelijkheid om te ontbijten. Velen probeerden echter na aankomst wat slaap in te halen op de vloer van de discotheek in het hotel.

Donderdagmiddag waren we welkom in het gebouw van de Raad van Europa. We werden hier

rondgeleid door een lid van de Nederlandse delegatie en namen onder andere een kijkje in de vergaderzaal van het Parlementaire Assemblee. Dit is een overlegorgaan binnen de Raad

van Europa. Het Parlementaire Assemblee heeft naast de overlegfunctie geen beslissingsbevoegd-heden. Het orgaan bestaat uit afvaardigingen van de nationale parlementen van alle lidstaten.

Na het bezoek aan de Raad van Europa werden we ontvangen in het Europees Gerechtshof voor de Rechten van de Mens. Dit Gerechtshof waakt over de rechtspraak in alle lidstaten en heeft supranationale bevoegdheden die boven nationale rechtspraak uitstijgen. Men kan zich dan ook pas tot dit Gerechtshof wenden als in eigen land alle manieren van rechtspraak, tot aan het hoogste nationale rechtsorgaan toe, zijn doorlopen. Een tijdrovende bezigheid van het Europees Gerechtshof is dan ook het al dan niet ontvankelijk verklaren van de verzoeken tot rechtsvervolgning. Van alle binnenkomende verzoeken worden maar liefst meer dan 90 % niet-ontvankelijk verklaard. Wij kregen in het Gerechtshof lezingen van verschillende medewerkers die werkzaam waren in vele richtingen van de Europese rechtspraak, van corruptie tot marteling.

Ontvangst op het stadhuis

Vol frisse moed naar de Raad

REISVERSLAG: STRAATSBURG

gaan, het was tenslotte ook de enige avond in Straatsburg die beschikbaar was om de lokale biersoorten te testen.

Vrijdagochtend werden we weer vroeg verwacht bij de

Universiteit 'Robert Schuman'. De afdeling politicologie, Institute d'Etudes Politiques (IEP) genaamd, organiseerde voor ons en enkele Franse studenten een

lezing van Professor Dollat over de uitbreiding van de Europese Unie. Bij deze lezing was ook de Permanent Vertegenwoordigster van Slovenië aanwezig om het verhaal over de uitbreiding van de EU te belichten vanuit het oogpunt van een kandidaatsland. Het was erg interessant om de politieke, sociale en economische aspecten van een toetredingsland, die een rol spelen bij de toetreding, vanuit hun perspectief te zien.

Na een lunch op de universiteit werden we 's middags onthaald in het gemeentehuis van Straatsburg. Hier werden we ontvangen door de locoburgemeester, die tevens raadslid en professor op de universiteit is. De locoburgemeester gaf een korte inleiding over de gemeente Straatsburg en vervolgens konden we genieten van een welkomstborrel in het mooie gemeentehuis. De rest van de

dag stond er verder niets op het programma. Er was dus genoeg tijd om het bijzondere centrum van Straatsburg te bekijken. De Kathedraal en de leuke wijpjes rondom l'Petit France waren zeker de moeite waard om even in rond te lopen. Gezellige restaurantjes om te dineren en de korte reis op een leuke manier af te sluiten waren er in overvloed vinden. Om ongeveer 23:00 uur vertrok de bus weer richting Leiden.

We kunnen terug kijken op een (bestuurskundig) geslaagde korte reis, waarin het actuele thema van de uitbreiding van de Europese Unie zeker levendig gemaakt is. En over de gezelligheid viel ook niet te klagen.

Richard Venrooy

Europese integratie

Hulde aan de organisatie

Voor het Raadsgebouw

STUDIE-ADVISEUR

"Wat een slagveld eigenlijk; zo kan een mens niet werken dus eerst nog even de puinhoop opruimen"

Het tweede trimester is al een eind op weg en het is je wéér overkomen. Ondanks alle goede voornemens na de kerstvakantie, toch weer geen boek open gehad en de colleges bijwonen lukt ook steeds vaker niet dan wel. Een licht a-relaxed gevoel maakt zich van je meester maar het kan allemaal best nog lukken. Met ingang van morgen ga je de zaken anders aanpakken.

Mobiel op 8.00 uur zetten en even een paar weken knallen. De volgende dag schrik je tegen tien wakker van de eindtune van *As the World Turns*, waar je huisgenoten beneden naar kijken. Mobiel vergeten op te laden. Nu niet uit het veld laten slaan. Snel douchen en even wat eten. Brood is op en met een lege maag gaat het niet lukken. Dan maar snel naar de bakker. Elf uur inmiddels, aan de slag. Vanuit je bureaustoel overzie je de kamer. Wat een slagveld eigenlijk; zo kan een mens niet werken dus eerst nog even de puinhoop opruimen en dan vanmiddag ertegenaan. Om half één zit je achter een leeg bureau met een boek, dat je die dag nog makkelijk voor de helft door kan werken (positief blijven denken). Na twee regels wordt er op de deur geklopt: twee huisgenoten die naar de UB gaan en vragen of je meegaat. Prima idee, want daar is veel minder afleiding dan hier. Om goed twee uur heb je een werkplek veroverd. Boek weer open en nu concentreren. Een kwartier later en drie bladzijden verder begint de mobiel in de zak van je jasje te trillen. Rustig laten trillen, kan nooit belangrijk zijn. Dit herhaalt zich nog een aantal keren. Vervelend, misschien is er toch iets en sla je jezelf achteraf voor je kop. Geen nood: je zou toch ongeveer nu even koffie drinken

met je huisgenoten, kan je meteen je telefoon opnemen. Een jaarclubgenoot of je vanavond mee gaat sporten. Je had natuurlijk gepland om vanavond tot laat te studeren maar aan je conditie mag ook best wat gebeuren. Kijk, als het nu een borrel was, maar tegen sporten kan toch geen weldenkend mens eigenlijk bezwaar maken. Doen dus en dan morgen een frisse start maken.

Herkenbaar? Vast wel. Uitstellen is heel menselijk en overkomt iedereen wel eens. Toch overkomt het de een vaker dan de ander en sommige universitaire studenten overkomt het wel heel vaak. De inrichting van

veel academische opleidingen nodigt ook uit tot wat met een mooi woord 'uitstelgedrag' heet. Zo heeft een student bestuurskunde gemiddeld zo'n twaalf contacturen in de week en de rest van de tijd strekt zich ogenschijnlijk voor hem uit als vrij te

besteden. En waarom zou je nu doen, wat vanmiddag, morgen of volgende week ook nog best kan gebeuren. Het is een merkwaardig verschijnsel: hoe meer tijd iemand zelf in kan vullen, hoe minder er uit zijn handen komt.

De studentpsychologen die aan de Universiteit Leiden verbonden zijn komen in hun dagelijks praktijk zo vaak studenten met een

vorm van uitstelgedrag tegen, dat ze verschillende middelen hebben bedacht om dit te bestrijden. Wie slechts op incidentele basis uitstelt hoeft zich geen zorgen te maken, maar betrap je jezelf toch op een patroon dan kan het geen kwaad eens een kijkje te nemen op hun website. Op <http://www.leidenuniv.nl/ics/sz/so/> vind je, onder het kopje 'korte tips' en onder het kopje 'plannen en tijdsgebruik' herkenbare voorbeelden van uitstelgedrag, veelvoorkomende smoezen en zeer concrete adviezen om je gedrag te veranderen. Deze site geniet niet alleen in Leiden maar ook in de verre omstreken veel bekendheid.

Voor de notoire uitsteller bieden de studentpsychologen sinds kort een unieke en alleen voor studenten van de Universiteit Leiden toegankelijke vorm van digitale coaching aan. Klik eens op 'een uitnodiging voor uitstellers' en bekijk of dit project iets voor je is. En mocht je bang zijn om voor kinderachtig te worden versleten door je huis- of studiegenoten, bedenk dan eens hoe leuk het is om over een paar jaar een huis of collegebank te delen met mensen die kersvers van het VWO af komen....

Carien Nelissen

"Waarom zou je nu doen wat vanmiddag nog best kan?"

OPINIE

Integratie gevangen tussen links en rechts

De discussie over integratie is zo langzamerhand een clichématige aan het worden. Iedereen wijst met een beschuldigend vingertje naar elkaar, terwijl de argumenten vaak zijn gebaseerd op speculatie en generalisatie. In de politiek wordt de kwestie afgedaan als iets waar niet over gesproken mag worden omdat men dan discrimineert (zie 8 jaar Paars), of de partijen nemen inconsequente standpunten in die niks uitsluiten. Het mooiste voorbeeld van een dergelijk inconsequent standpunt vindt men terug bij Groenlinks, dat van mening is dat allochtone vrouwen moeten emanciperen, maar tegelijk hun culturele identiteit moeten behouden.

Op de vraag hoe het dan moet met de vrouwen die vanwege hun culturele achtergrond achtergesteld worden, wordt vervolgens op politiek correcte wijze ontwijkend geantwoord. Ik ben van mening dat de kwestie integratie dan ook puur een beleidsvraagstuk moet worden, nadat de politiek er duidelijke keuzes over heeft gemaakt. Zowel links als rechts zullen de

meerderheid van de bevolking?", en "Op welke manier kan via de gekozen weg zo doelmatig en efficiënt mogelijk resultaat worden bereikt?". Deze vragen zouden strikt gescheiden moeten blijven in de discussie over integratie. Dat gebeurt echter niet en is voor groot deel oorzaak van de onduidelijkheid en onoverzichtelijkheid rondom de kwestie. Als op de eerste vraag een

en moslimfundamentalisme is een consequentie van politieke keuzes en het is aan bestuurders en niet aan politici om te bepalen hoe met deze gevolgen om te gaan.

Nadat politici hebben bepaald welke weg te bewandelen mag wat mij betreft geen onderscheid meer worden gemaakt tussen allochtonen en autochtonen, maar kan enkel en alleen nog sprake zijn van goed (consequent) of slecht (inconsequent) bestuur en mogen bestuurlijke organen ook op hun prestaties afgerekend worden. Of nou een imam in een moskee aanzet tot haat of een dominee in een kerk in Staphorst, feit blijft dat het aanzetten tot haat strafbaar is en moet worden bestraft. Als een MBO'er niet goed Nederlands kan lezen, dan moet daar door de school wat aan gedaan worden, ongeacht de afkomst. Echter, de politiek creëert op dit moment een sfeer waarin allochtonen anders worden aangepakt, omdat instanties aan de ene kant de druk voelen van rechtse politici om ze harder aan te pakken en aan de andere kant druk van linkse politici om ze vrijer te laten. Het is van de gekken dat de politiek over dit soort bestuurlijke kwesties meepraat en de integratie verloopt er allesbehalve vlotter door. Als het integratiebeleid eruit zou zien zoals Groenlinks dat graag zou zien, zouden sommige vrouwen geslagen worden, omdat dit in de cultuur waarvan de vrouwen vandaan komen gebruikelijk is. De ingeslagen politieke weg is duidelijk, het is in dit geval aan de politie om een man die een vrouw

"Het is van de gekken dat de politiek over dit soort bestuurlijke kwesties meepraat"

vervelende consequenties van lastige keuzes maar gewoon moet slikken.

Als het gaat om integratiebeleid zijn er twee uiterste wegen te bewandelen. De ene weg is die van de minste weerstand, namelijk een passief of geen integratiebeleid voeren. De andere weg is die van de meeste weerstand, te weten een actief integratiebeleid waarin een beloning, dan wel bestraffings-systeem is geïntegreerd. Er zitten een hele hoop wegen tussenin, waarvoor allemaal wat te zeggen is. Welke weg bewandeld moet worden is puur een politieke kwestie, hoe die weg behandeld moet worden een beleidsvraagstuk. De vragen die naar aanleiding van deze twee aspecten van integratie moeten worden gesteld zijn respectievelijk: "Welke weg wordt aangehangen door de

antwoord wordt gegeven door een politieke partij of een regering zal zij de consequenties van het antwoord op de tweede vraag moeten accepteren. Een antwoord misschien dat niet in de lijn van verwachting lag, maar door bestuurders geformuleerd moet worden en geen onderwerp meer mag zijn van politieke discussie. Deze redenering is wat kort door de bocht, aangezien in de kwestie van integratie een hele hoop factoren samenkomen, maar beschouw het volgende hypothetische voorbeeld: als een regering heeft besloten om de weg te bewandelen van de minste weerstand, moet aanvaard worden dat allochtonen misschien niet integreren, omdat ze geen druk ervaren. Dat dit niet-integreren gepaard kan gaan met bijvoorbeeld hogere criminaliteit

STAGEVERSLAG

Stageverslag Ministerie van VWS - directie Zorgverzekeringen - Den Haag

De twee spitste torens, nabij Den Haag CS, in de volksmond de "Tieten van Den Haag" genoemd, behoorden voor ruim vier maanden tot mijn werkomgeving. In het onderstaande geef ik een verslag van mijn stageperiode bij de directie Zorgverzekeringen van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS).

Government Crash Course

In oktober 2001 organiseerde de Universiteit Leiden in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken een zogenoemde 'Government Crash Course'. Drie dagen werd ik samen met ongeveer zeventig andere studenten uit heel Nederland uitgebreid geïnformeerd over de Rijksoverheid in de breedste zin van het woord. Het thema 'werken bij de overheid' kwam eveneens aan de orde. Alle deelnemers werden in de gelegenheid

departementale organisaties, maar kunnen wel een vorm van gezag uitoefenen tegenover burgers. Zbo's worden ingesteld voor het uitvoeren van een bepaalde taak. Deze vorm van bestuur is niet grondwettelijk geregeld. Bovendien is 'bestuurskundig' vraagstuk vormde de basis voor mijn stageopdracht.

Stageopdracht

Van september 2002 tot en met januari 2003 heb ik stage gelopen bij de

"Op sommige momenten was het redelijk druk en hectisch bij de directie"

gesteld om een week snuffelstage te lopen bij één van de departementen van de Rijksoverheid. Aangezien ik tijdens mijn studie reeds twee seminars heb gevolgd op het terrein van de gezondheidszorg en mijn interesse bij deze sector ligt, mocht ik een week rondlopen bij de directie Zorgverzekeringen van het ministerie van VWS.

Tijdens deze snuffelstage heb ik ondermeer een overleg bijgewoond, waarin het spanningsveld tussen zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en het ministerie uitgebreid aan de kaak werd gesteld. Zbo's zijn zelfstandig functionerende organisaties en vallen slechts op hoofdlijnen onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Daarentegen besteden zbo's wel een groot gedeelte van het totaal beschikbare publieke geld. Een juiste verantwoording over hun activiteiten is dan zeker ook een vereiste, maar op welke wijze kan een ministerie deze zbo's aansturen en op welke wijze moet het toezicht worden georganiseerd?

Zelfstandige bestuurs-organen maken geen deel uit van een

directie Zorgverzekeringen van het ministerie van VWS. Deze directie houdt zich bezig met alle aspecten van een samenhangend stelsel van de sociale ziektekostenverzekeringen en houdt zich bezig met vraagstukken als: wie is waarvoor verzekerd, hoeveel mag het kosten, is het doelmatig, wie betaalt wat, is er voldoende samenhang en hoe wordt omgegaan met het planning- en bouwbeleid van zorginstellingen?

Het (nieuwe) kabinet heeft een ingrijpende herziening van het zorgstelsel voor ogen. Het verandert van een stelsel dat centraal door de overheid wordt aangestuurd, naar een stelsel waar de zorgvraag centraal staat.

De afdeling Toezicht en Samenhang, waartoe ik behoorde, is verantwoordelijk voor de beheersmatige relaties met, en de coördinatie van het ministerieel toezicht op de zelfstandige bestuursorganen. Het feitelijke toezicht op het functioneren van de genoemde zbo's berust bij de verschillende afdelingen van de directie zorgverzekeringen. Een zestal zbo's uit de topstructuur van de zorgsector

Peter Kasbergen

STAGEVERSLAG

(CVZ, CTZ, CTG, CSZ, CBZ en Suo) behoort tot deze directie, die sterk in grootte, bestaanstijd en takenpakket verschillen.

In opdracht van het ministerie van VWS heb ik voor mijn stage een evaluatieonderzoek uitgevoerd. De ontwikkeling in de verantwoording over het doelmatig en doeltreffend functioneren van de genoemde zbo's was het centrale thema. Uit mijn onderzoek kwam onder meer naar voren dat de onderzochte zbo's zijn nog onvoldoende in staat gebleken een uitspraak te doen over de doelmatigheid en doelmatigheid van het eigen functioneren. De zbo's zijn echter door de jaren heen zichtbaar meer aandacht gaan besteden aan hun verantwoording en hebben zich ook duidelijk verbeterd. Ook bij het ministerie van VWS is het besef langzaam maar zeker gegroeid dat de zbo's tot een belangrijk deel van de werkzaamheden zijn gaan behoren. De prioriteit van de werkzaamheden, wordt

enkele keren per jaar een werkbezoek naar een zorgverzekeraar. In januari stond een bezoek gepland aan zorgverzekeraar 'De Friesland'; inderdaad in Friesland! Specifiek voor zorgverzekeraar De Friesland is dat deze organisatie een regionale zorgverzekeraar is en zich ook richt op de mensen die woonachtig zijn op de Waddeneilanden. Daarnaast speelt de specifieke problematiek van de kleine ziekenhuizen een belangrijke rol. Het is van belang dat mensen, die zorg behoeven ook die zorg geboden krijgen zonder dat ze meer dan één uur moeten rijden voor het dichtstbijzijnde ziekenhuis. Een gepaste oplossing is hiervoor nog niet zo snel gevonden. Een werkbezoek aan een zorgverzekeraar wordt veelal nuttig voor beide partijen ervaren. VWS laat zich informeren over de werkzaamheden van de zorgverzekeraar. Voor de zorgverzekeraar is het een interessante gelegenheid om bepaalde zaken extra

"Ik heb bewondering gekregen voor ambtenaren"

(helaas) nog niet al te vaak bij deze zbo's gelegd.

Diverse werkzaamheden

Tijdens mijn stage heb ik mij uiteraard met meer zaken beziggehouden. Zo heb ik een tweetal congressen bijgewoond. Het eerste congres, georganiseerd door het ministerie van Financiën, had als thema VBTB (van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording). Tijdens het tweede congres, Congres Publieke Rekenschap II (georganiseerd door de Algemene Rekenkamer), gaf secretaris-generaal van het ministerie van VWS een lezing, waaraan ook ik een bijdrage heb geleverd.

Verder heb ik een aantal AO's (algemene overleggen) in de Tweede Kamer bijgewoond, besprekingen voorbereid tussen VWS en de door mij onderzochte zbo's betreffende de vormgeving van het verslag van werkzaamheden over 2002. Op sommige momenten was het redelijk druk en hectisch op de directie en werd ik betrokken bij allerlei 'kleine klusjes' en moest ik gewoonweg inspringen waarnaar nodig was. Kortom, een erg afwisselende stageplek!

De directie Zorgverzekeringen organiseert

onder de aandacht van vertegenwoordigers van het ministerie van VWS te brengen.

Turbulente periode

Ruim vier maanden heb ik stage gelopen op het ministerie van VWS. In het begin was alles nieuw en werd ik bestookt met allerlei informatie betreffende de specifiek het gezondheids-zorgstelsel.

Mijn stage heb ik als enorm leerzaam, interessant en afwisselend ervaren. Temeer, door de politieke ontwikkelingen in het kabinet Balkenende I, die ertoe hebben geleid dat 'mijn' minister Bomhoff zijn ontslag indiende. Het was voor mij erg interessant om te merken wat de impact van zo'n affaire op de directe medewerkers is. Op een gegeven moment ging in de wandelgangen het gerucht dat Bomhoff zijn ontslag had ingediend. Meteen werd druk gespeculeerd over de mogelijke gevolgen voor VWS. Een half uur later werd middels een officiële persconferentie inderdaad bevestigd, dat de bewindsman was afgetreden. Later werd bekend dat het kabinet was gevallen. In de rest van Nederland werd over het algemeen redelijk opgelucht gereageerd, dat de kwestie Bomhoff-Heinsbroek eindelijk was opgelost. Opvallend was, dat juist de

beleidsmedewerkers binnen VWS deze ontwikkeling (en met name de val van het kabinet) met een andere bril bekeken. In de eerste plaats was er bij veel mensen in zekere zin sprake van opluchting. Daarna werden de gevolgen voor het beleid meer en meer zichtbaar. In veel gevallen waren de gevolgen schrijnend te noemen. Ter illustratie: beleidsmedewerkers die ten tijde van het kabinet Kok II bezig waren met een bepaald beleidsvoorstel, moesten hun werkzaamheden destijds staken door de val van dit kabinet in verband met de affaire Scrbrenica. Veel beleidszaken werden immers controversieel verklaard en konden hierdoor pas tijdens een volgend kabinet worden opgepakt. Het kabinet Balkenende I had veelal andere standpunten dan het voorgaande kabinet Kok II. Hierdoor moesten veel beleidsvoorstellen worden aangepast. Ook dit kabinet is, zoals bekend tot een vervroegd einde gekomen. Dit had tot gevolg dat wederom veel beleidsvoorstellen controversieel werden verklaard en niet meer in de Tweede Kamer behandeld konden worden. Pas bij de totstandkoming van een nieuw kabinet kunnen deze beleidsvoorstellen weer worden opgepakt, mits de politiek niet te veel wijzigingen door wil voeren. Het bovenstaande houdt in dat sommige beleidsvoorstellen ongeveer anderhalf jaar geleden zijn opgesteld en dat men nu door de val van de diverse kabinetten feitelijk weer terug bij af is. Vaak wordt er negatief over ambtenaren gedacht en gesproken, maar ik heb bewondering gekregen voor hen die toch de motivatie en inspiratie weten te vinden en wederom opnieuw met een frisse blik aan een bepaald beleidsvoorstel kunnen gaan werken.

Scriptie

Inmiddels is mijn stageperiode bij het ministerie van VWS tot een einde gekomen en ben ik begonnen met het schrijven van mijn scriptie. In mijn scriptie behoren de tijdens mijn stage onderzochte zbo's tot het centrale onderzoeksveld. Ik ga onderzoek doen naar onder meer de mate waarin zbo's uit de zorgsector voldoen aan de eisen van controle vanuit het perspectief van het primaat van de politiek. Een thema dat, naar verwachting, zeker in de toekomst nog in warme politieke belangstelling zal komen te staan.

Marian Kluijtmans

LCB

Op 10 en 11 april 2003 vindt voor de derde keer het Landelijk Congres der Bestuurskunde (LCB) plaats. Dit congres wordt georganiseerd namens alle Nederlandse Studieverenigingen Bestuurskunde en is gelieerd aan de Vereniging voor Bestuurskunde (VB). Vorig jaar vond dit congres plaats in Rotterdam en het jaar ervoor in Den Haag. Dit jaar zal het worden gehouden in Concertgebouw 'De Vereeniging' te Nijmegen. Het thema van het congres is 'vertrouwen', een onderwerp dat sinds de verkiezingen van mei 2002 hoog op de politieke agenda is komen te staan. Onder de titel "Bouwen aan vertrouwen?!" zal worden gepoogd een antwoord te geven op vragen als: Wat is vertrouwen? Is vertrouwen meer dan het vertrouwen in 'de politiek' en 'de overheid'? Welke rol speelt vertrouwen in belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen? Hoe moeten we hier als bestuurders, beleidsmakers en politici mee omgaan? Welke rol speelt vertrouwen in het dagelijkse werk van mensen in en om het openbaar bestuur? Met welke instrumenten kunnen we bouwen aan vertrouwen? En hoe behouden we opgebouwd vertrouwen?

Al deze vragen zullen aan de orde komen in lezingen, forumdiscussies, workshops en simulaties. Verschillende prominente sprekers zullen hier hun visie op geven, zoals Paul Schnabel, Wim Deetman, Femke Halsema, Jozias van Aartsen, Jeltje van Nieuwenhoven en diverse (internationale) professoren uit de bestuurskunde, organisatiekunde en sociologie.

Op beide congresdagen vinden er forumdiscussies plaats, waarin aandacht zal worden besteed aan de rol van vertrouwen in de Europese Unie en in de politiek-ambtelijke verhoudingen.

Het thema wordt in de workshops en simulaties op verschillende praktische en interactieve manieren uitgediept. Er zijn workshops over de volgende onderwerpen: de beeldvorming van politiek en overheid, integriteit, toezicht en handhaving, de adviespraktijk, de functie van de (gekozen) burgemeester, de relatie tussen de overheid en de sociale partners, de financiering van de zorg, de kwaliteit van het hoger onderwijs, veranderingsprocessen en de bouwfraude. Ook vindt er in de vorm van een stadswandeling een workshop buitenshuis plaats over sociale veiligheid. Deze zal de deelnemers langs de zogenaamde 'black' en 'white spots' in de binnenstad van Nijmegen leiden. De simulaties zijn er op gericht om door middel van actieve participatie kennis te maken met thema's als interactieve beleidsvorming, de rol van de wijkmanager bij wijkgericht werken, het stimuleren van innovatiever werken van ambtenaren, de toegankelijkheid van de gemeentelijke overheid voor de burger, dilemma's rondom integriteit en een 'dualiseringsgame' waarin een raadsvergadering wordt nagebootst.

Natuurlijk is er ook voldoende tijd om tijdens het congres op informele wijze onder het genot van een hapje en een drankje van gedachten te wisselen over het thema en kennis te maken met andere professionals, wetenschappers en studenten. Bouw mee middels uw deelname aan het LCB!

Voor meer informatie omtrent het congres kunt u terecht op www.lcb.nl. Op deze website vindt u het volledige programma en kunt u zich inschrijven. Maar natuurlijk is het altijd mogelijk om persoonlijk contact met ons op te nemen. Dit kan via 024-3616172 en info@lcb.nl. Tot donderdag 10 en vrijdag 11 april!

ADVERTENTIE

Etablissement Einstein
Nieuwe Rijn 19,
Leiden
Tel. 071-512 53 70

PROPEDEUSEWERKSTUK

Discipline; bevel of techniek?

Een opleidingsteam van het ROC van Amsterdam nader bestudeerd.

Het Regionaal Opleidingscentrum (ROC) van Amsterdam is één van de grootste 'community colleges' in Europa. Het ROC van Amsterdam is eind vorige eeuw ontstaan uit een samenvoeging van een groot aantal onderwijsinstellingen. De organisatie is inmiddels één geheel en heeft een nieuwe vereenvoudigde organisatiestructuur. Een belangrijk onderdeel van die nieuwe organisatiestructuur zijn de opleidingsteams. Zij vormen de kern van de organisatie. Het team is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een onderwijsproduct en de onderwijsloopbaan van de cursisten. Alles wat met de ontwikkeling van het product te maken heeft doen de teams zelf. Voor het uitvoeren van de verschillende taken krijgt het team beschikking over eigen mensen en middelen. In een onderwijscontract wordt vastgelegd wat de taken en doelen van het opleidingsteam in houden. Bij deze manier van werken moet er uiteraard sprake zijn van betrokkenheid, samenwerking en overleg van alle medewerkers.

In dit werkstuk zal ik één van de opleidingsteams (Amsterdam Centrum: mode en uiterlijke verzorging, horeca en toerisme) onderzoeken met behulp van de theorie van Peter Senge over de lerende organisatie. De hoofdvraag van dit werkstuk luidt: *In hoeverre is het idee van de lerende organisatie, van Peter Senge, terug te vinden in een opleidingsteam van het ROC van Amsterdam?*

Deze hoofdvraag valt uiteen in zes deelvragen. Ten eerste 'Hoe ziet de theorie, over de lerende organisatie, van Peter Senge eruit?'. Aan de hand van de theorie van Peter Senge formuleer ik vijf andere deelvragen. Ik zal daarom eerst de theorie van Peter Senge beschrijven en tegelijkertijd de deelvragen die daaruit voortvloeien aangeven.

Theorie

Peter Senge geeft vijf disciplines die samen moeten leiden tot de vernieuwing van de lerende organisatie. Ik heb voor Peter Senge's theorie gekozen omdat onder andere een discipline met de naam 'team leren' erin voorkomt en die leek me dus al goed te koppelen aan de opleidingsteams van het ROC van Amsterdam. Met het begrip discipline bedoelt Senge niet een dwingend bevel of een straf, maar een theorie en techniek die moet worden bestudeerd en onder de knie gekregen moet worden om toe te kunnen passen.

Elke discipline zal een grote bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de hoogste doelen van de organisatie. Wat die doelen precies zijn zal bij de bespreking van elke discipline duidelijk worden. Alle vijf de disciplines hebben te maken met hoe men denkt, wat men echt wil en hoe men met elkaar in interactie staat en van elkaar leert. De manier van werken in teams vergt nogal wat interactie en ook daarom leek deze theorie van Peter Senge me een goed uitgangspunt. Uit de bespreking van elke discipline zal een aparte deelvraag voortkomen. Deze deelvragen zullen in het tweede hoofdstuk beantwoord worden.

1. Systeem Denken:

Systeembdenken houdt in dat de leden van de organisatie doorhebben wat de structuur van de organisatie is. Ze moeten bijvoorbeeld weten bij wie ze moeten zijn om iets voor elkaar te krijgen. Het ROC van Amsterdam maakt gebruik van opleidingsteams en het is mijn bedoeling om te kijken of de leden daarvan de structuur van de organisatie duidelijk zien. De deelvraag die hier uit voortvloeit is:

'In hoeverre zijn de leden van het opleidingsteam zich bewust wat de structuur van de organisatie is?'

2. Persoonlijk Meesterschap:

Persoonlijk meesterschap is het constant ophelderen en verdiepen van de persoonlijke visie, het concentreren van de energie voor bepaalde doelen, het ontwikkelen van geduldigheid, maar ook het ontwikkelen van de vaardigheid de wereld op een objectieve manier te kunnen bekijken. Het is mijn bedoeling om bij een opleidingsteam van het ROC van Amsterdam te kijken naar de mogelijkheid die de medewerkers krijgen om hun persoonlijk meesterschap te ontwikkelen. De deelvraag die hieruit voortvloeit is: 'Wordt er in de organisatie ruimte gegeven voor het dichteren naderen van het 'persoonlijk meesterschap' van de individuele medewerker?'

3. Mentale Modellen:

Het is de bedoeling dat de mensen in de organisatie duidelijk maken wat ze denken en waarom ze dat denken. Ver-volgens moet de één zich open stellen voor de manier van denken van de ander, pas dan kan er van geleerd worden. De leden van de organisatie moeten dus voortdurend met elkaar blijven communiceren. Hierdoor begrijpen mensen elkaar beter en kan er dus beter gewerkt worden en kunnen problemen gemakkelijker worden opgelost. Het is mijn bedoeling om na te gaan of er in het ROC van Amsterdam sprake is van het naar de oppervlakte halen van deze mentale modellen. De deelvraag die hieruit voortvloeit is: 'Wordt er in het opleidingsteam geconverseerd over de verschillende ideeën en gedachten die iedere individuele medewerker erop na houdt?'

4. Gedeelde Visie:

Wanneer er in een organisatie sprake is van een bepaalde gedeelde visie van de toekomst, waar iedereen in die organisatie naar streeft, dan doen mensen hun best en dan leren ze. Niet omdat ze dat opgedragen is maar omdat ze dat zelf willen. Het is mijn bedoeling om uit te zoeken of er in het opleidingsteam van het ROC van Amsterdam sprake is van een

PROPEDEUSEWERKSTUK

gedeelde visie van de toekomst. De deelvraag die daaruit voortkomt is: 'Is er sprake van een gedeeld toekomstbeeld in het opleidings-team?'

5. Team Leren:

We weten dat teams kunnen leren; in sport, in toneel, in wetenschap en ook in de zakenwereld. Het team leren begint met het samen denken. De leden van het team moeten met elkaar ideeën en gedachten uitwisselen en kunnen daardoor van elkaar leren. Ook bij deze discipline is het weer van belang dat men met elkaar blijft communiceren. Als de teams in de organisatie leren dan pas kan de organisatie in zijn geheel leren. Het ROC van Amsterdam werkt met opleidingsteams en ik ga bekijken of die teams werken zoals de discipline team leren dat voor ogen heeft. De deelvraag die daaruit voortkomt is: "Gaat het werken in opleidingsteams volgens de idee van de discipline 'team leren'?"

Discipline dan toch dwingend bevel? In hoeverre is elke discipline terug te vinden in het opleidingsteam van het ROC van Amsterdam? In een interview met één van de medewerkers van het opleidingsteam is duidelijk geworden hoe de medewerkers denken, wat ze willen, hoe ze met elkaar in interactie staan en hoe ze van elkaar leren. De geïnterviewde is sinds 1975 docente bij het ROC van Amsterdam (ROCvA) en is lid van het opleidingsteam dat ik heb onderzocht. Onder andere met behulp van dat interview heb ik antwoorden kunnen formuleren op de vijf deelvragen. Ik heb ook gebruik gemaakt van het magazine: ROCActueel. Dat is een magazine gemaakt door en voor medewerkers van het ROCvA.

Structuur is in werkelijkheid niet zoals die voorgesteld wordt.

In hoeverre zijn de leden van het opleidingsteam zich bewust van wat de structuur van de organisatie is?

Uit het interview is gebleken dat de leden van het opleidingsteam wel op de hoogte zijn gebracht van de bedoelde organisatie structuur. Daar hebben ze veel informatie

over gekregen. Maar die organisatiestructuur blijkt er in werkelijkheid heel anders uit te zien. Namelijk veel hiërarchischer dan voorgesteld. De leden van de organisatie zijn zich daar van bewust, maar ze weten eigenlijk niet wat dan wel de 'echte' organisatiestructuur is. Ze weten niet precies waar of naar wie ze toe moeten om bepaalde dingen voor elkaar te krijgen.

- Het enige doel is de ROC missie. *Wordt er in de organisatie ruimte gegeven voor het dichterbij naderen van het 'persoonlijk meesterschap' van de individuele medewerker?*

In het interview werd het volgende duidelijk: tot op heden wordt er nog geen ruimte geboden voor de ontwikkeling van het persoonlijk meesterschap. (De geïnterviewde heeft namelijk het gevoel dat ze alleen het doel van het ROC mag nastreven) Maar men denkt er in de organisatie wel over na om hier meer ruimte voor te gaan creëren. Dit werd duidelijk uit het feit dat het ROCvA van plan is een project te starten dat betrekking heeft op het nastreven van het persoonlijke levensdoel van de individuele medewerker.

Motivatie voor overleg is in de kiem gesmoord.

Wordt er in het opleidingsteam geconverseerd over de verschillende ideeën en gedachten die ieder individuele medewerker erop na houdt?

Uit het interview werd duidelijk dat de leden van het opleidingsteam in eerste instantie wel met elkaar ideeën hebben uitgewisseld en zelfs een plan hebben ontwikkeld voor verbetering van de organisatie, maar dat ze daar mee zijn gestopt omdat ze het gevoel hadden dat het toch niets uithaalde. De 'top' deed niets met hun ideeën. Daardoor zijn ze totaal de motivatie kwijt.

Wispelturige toekomstvisie.

Is er sprake van een gedeeld toekomstbeeld in het opleidingsteam?

In het interview kwam naar voren dat de leden van de organisatie wel hun best doen om zich het toekomstbeeld van de organisatie

eigen te maken, maar dat de 'top' zoveel en zo vaak sleutelt aan die visie dat het erg moeilijk wordt om bij te houden wat nu de huidige toekomstvisie is.

Team leren?

Gaat het werken in opleidingsteams volgens de idee van de discipline 'team leren'?

Uit het interview werd duidelijk dat de leden van het opleidingsteam samen wel een team worden genoemd, maar dat er eigenlijk bij benadering geen sprake is van zoiets als een team. Het idee van samen nadenken hebben de leden van het team een tijdje geleden al verworpen, omdat het volgens hen toch niets uithaalde. De geïnterviewde voelt zich ook niet verbonden met haar teamgenoten. Het antwoord op deze deelvraag is dus duidelijk ontkennend.

Conclusie

In hoeverre is het idee van de lerende organisatie, van Peter Senge, terug te vinden in een opleidingsteam van het ROC van Amsterdam?

Er kan geconcludeerd worden dat er wel een poging, door de 'top' van de organisatie, is gewaagd om iets dat lijkt op de vijf disciplines van Peter Senge, in het opleidingsteam, hun werk te laten doen. In de loop van mijn onderzoek is echter duidelijk geworden dat de disciplines niet de uitwerking hebben die men voor ogen had. Volgens de geïnterviewde komt dit vooral omdat men in de 'top' gebruik maakt van theorieën die niet in de praktijk zijn ontstaan. De geïnterviewde is van mening dat zaken, zoals een gedeelde toekomstvisie en teams, natuurlijk moeten groeien en niet van bovenaf opgelegd moeten worden. Peter Senge geeft in zijn theorie aan dat hij met het begrip discipline niet een dwingend bevel bedoelt, maar zoals het er in het ROCvA er aan toe gaat lijkt het er toch sterk op dat het wel om dwingende bevelen gaat.

Sarika Verbiest

Stel, er loopt een snelweg door je achtertuin. Als das, hert of korenwolf heb je dan geen leven. Tenzij er slimme oplossingen komen die natuur en infrastructuur combineren. Zoals dassen-tunnels, stobbenwallen, wildwissels en ecoducten. Soms leggen we zelfs hele stukken nieuwe natuur aan om plant en dier de ruimte te

geven. En dat helpt. Zo is het aantal dassen sinds de eerste tunnel bijna verdrievoudigd.

Werken aan maatschappelijk relevante zaken die in het brandpunt staan van de belangstelling. Dat doet Rijkswaterstaat. Nederland duurzaam beschermen tegen het water en zorgen voor

veilige verbindingen vraagt om nieuwsgierige medewerkers die oog hebben voor de samenleving. Die verder kijken dan hun eigen vakgebied en niet bang zijn om af te wijken van gebaande paden. Rijkswaterstaat zoekt daarom originele denkers en resultaat-gerichte doeners uit vele studierichtingen: economen, juristen,

bestuurskundigen, accountants, ICT'ers en technici. Academici en HBO'ers; specialisten en generalisten. Als jij jezelf hierin herkent, kijk dan op

www.rijkswaterstaat.nl

Rijkswaterstaat

Bij mobiliteit denken we ook aan deze verkeersdeelnemer.

bruna.nl.....

boeken

dvd's

games

digitale camera's

dvd-spelers

.....en nog veel meer

bruna.nl

Sinds juli 2002 is *BoekenBar.nl* onderdeel van bruna.nl.

